KOPËSHT MALSORI

MSIME TË SHQYPTARUETA DHE VJERSHA

S. KOLEA

prej

JOSIF JOVAN BAGERIT

XHMIMI I FR. 5 GROSH.

Libërshitësvet u bojm çtapje 25 për qindin,

BKSH

СОФИЯ
Печатница „Витоша“ на Г. Богдановъ и С-ие
1910.

BKSH

KOPËSHT MALSORI

MSIME TË SHQYPTARUETA DHE VJERSHA

S. KOLEA
TIRANË

prej

JOSIF JOVAN BAGERIT

XHMIMI I FR. 5 GROSH.

Libërshitësvet u bojm çtapje 25 për qindin,

BKSH

СОФИЯ
Печатница „Витоша“ на Г. Богдановъ и С-ие
1910.

Kush e do aqë shum msimin dhe gjuen për me e nxën, — s' mundën me mos kjon msonjësi i të tjervet.

— Kush leçitën mendt i ndritën.

— Kush këndon keq s' kujton:

— Kënka zembrën e përgzon, edhe zënin e ntallon. Lum ata që leçitin dhe këndojn.

J. Bageri.

BKSH

S. KOLEA
TIRANË

Parathonie.

Fort shum i ndershëmi zotëni leçitës! Fort mir venî roe se çë leçitën në këtjet. Kur të merrni doj libër në dôr, mos thoni se ky libër s' âsht për mû. Gjith ato libra që shtypen në këtjet, jon për njerîn e jo për bagëtin. Gjith ato libra që shtypen në këtjet, s'kan një mendim, se njana shtypet për një qëllim e tjetëra për tjetër; po të gjitha këto libra, me çfarëdo tendencje që të jen, jon një unshim për mendjen dhe shpirtin e njeriut, cili s'rron në këtjet vetëm me buk e me gjell, po dhe me çfardo dituni. Sicila libër që shtypet në këtjet, âsht si një pasqyr prej qelqi, në të cilën shum na ka anda të kqyrim fëtyrën tën. Na përhere kûr marrëm pasqyrën në dôr, apo vemi aty ku âsht në mûrt, — bafas drejtojm syt dhe kpyrim se mos jemi në doj vendt të lyet; edhe kështu në jemi të lyet, bafas zëm me u lâ e me u mshi për mos me pas doj ndynësi.

Mekjon t'kishte në këtjet doj lehtësi, doj pasqyr, apo fotografi për me u kqyr dhe zembra e njeriut, si fëtyra që i kqyret në pasqyrët qelqt, — metvërtet athere dot kishim një lehtësi të madhe për mâ mir rrojtjen e njeriut, se do ta danim të ligun prej së mirit; edhe kështu dot vihëshim me u leçit morall sicilit pas nevojës që ka.

Mekjon pra, se s' kemi kështu një vegël, me të cilën të rrëmbejm dhe zembrat e njerzëvet si fëtyrën e tynej, — na lypën të quejm dhe t' ja shëmbëllejm pasqyrës qelqt: gjith ata librat e shtypuna dhe ata që dot shtypen, për pasqyr mendëje, shpirti dhe zembre. Edhe kështu na tuj leçit çfardo libër, dot kqyrim në ta ndynësiat e mbrend shëme dhe dot nisim për me i lâ dhe mshî, tui lon përdit ka doj huj të lig Edhe kështu dot na linden mendime dhe idea të rea për mâ mir rrojtjen e njeriut, për të cilën e tham mâ nalt, se nuk lypën të rrojne si bagëtia, po si njeri me çfardo unshimi për korpin e tî dhe për mendjen e shpirtin e tî, cili ka nevojë të madhe të unshehet me çfardo dituni e msim në këtjet.

Korpi i njeriut nuk âsht tjetër përveç se shtëpi, në të cilën rrojn disa vêt, apo një famile, kryet e së cilës jon âta dhe âma.

Fëmia e nji famileje ndon se jon prej nji âte dhe prej nji âme, po kan haraktere dhe huje t' veçanta. Njani ndien një nevoj dhe tjetri tjetër; po prap këta jon më një mendim dhe s' don me u nda njani prej tjetrit, se ndiejn një mallëzim dhe një dashuni t' madhe, ndon se i qërton dhe i rrehën e âma dhe i jati për të mirën e tynej. Kjo gjindje e nji shtëpie sado që të ken haraktere dhe huje t' veçanta, — prap don një gjë të përgjithshëme dhe fort shum të nevojshëme për gjith ata që jon mbrenda në këtë shtëpi. E kjo âsht: unshimi, buka, ujët, gjella, pema, ngrohtësia, mbatha, mvesha dhe drita, citat jon fort shum te nevojshëma për rrojtjen e njeriut në këtë jet. Me mos i pas pra, gjindeja e ksajë shtëpie këto sende që përmendëm këtu mâ nalt, vall çë bohet? Nuk bohet tjetër, përveç se afërohet mordja dhe e ndrypën keq ket' famile, cila shuhete prej faqes dheut dhe mâ s'jeton. Kështu âsht dhe veçan me sicilën njeri, apo shok të kësajë shtëpie: bîr, bî, apo vella e motër, prej të cilvet kur rrëmben mordja e zez doj njeri të shtëpis, — mliedhen ata të gjallët, fisi i të vdekunit dhe qajën e vajtojn shum idhun, idhun për hupjen e madhe që u ndodhi. Ky âsht një zakon që s' ndryshohet për gjith rjerëzin dhe për çdo njeri veçân. Njeriu që s'unshehet vdes para kohës të ndam për rrojtjen e ti, e njeriu që unshehet, mbathet dhe mvishet, rron mâ gjat në këtë jet.

Kështu âsht dhe me korpin e njeriut, për të cilën e tham, se âsht shtëpi e nji famileje, në të cilën rrojn disa ndiesa, prej të cilavet në vdekt donjë prej tynej, — gjith të tjerët qajën dhe vajtojn idhun për atë që vdes. Përveç ksajë menxi rrojn të tjerët pa atë skokun e vet: dôr, këmb, sy, mendje apo shpirt, pa të cilat kurri s' mundën me rrojt korpi i njeriut, se njana fuqi e korpit ndihën tjetres dhe kështu rron korpi.

Përande zotëni leçitës, veni roe vedit dhe leçit me kujdes çfardo librash dhe unshe mendjen dhe shpirtin e vet me çdo dituni e msim. Dhe kështu dot knaqesh një mijë here mâ shum se ajy që unshehet vetëm me buk e me gjell, e kryet e ti e lê si doj shpell të xbrazët, mangut prej çfardo ditunie e shpell në këtë jet. Die fort mir zotëni leçitës, se mendja dhe shpirti i njeriut ka mâ shum nevoj për unshim se sâ ka nevoje barki i ti për unshim; sepse mendja ja shton borkut unshimin, e jo barki mendjes dhe shpirtit. Përande arvatu (per-

piqu) dit e nat dhe shëndrite mendjen e vet tuj leçit çfardo libre, në çdo dialekt të gjuhës shqype, tuj u fâlnderit, se kie ngjeh të leçitish liruet gjuhën e vet, për përparimin e kombit Shqypëtâr, cilën kombet e kjytetënuet na e quejn të egër! . .

Mekjon pra, zotëni leçitës, se dhe ju jini një fëmi e këti kombi, cilën bota e quejn të egër, a nuk të dhimbet vall, kur e ndien këtë fjal të lig? A nuk të skuqet fëtyra kur te xhmojn komtarnin tënde? At' kombin trim! At' kombin e ndiet në gjith kombet në Sinisit Ballkanit dhe fort shum i ndëgjuet me trimniat e veta si komb ushtor dhe i ndershëm.

Përande zotëni leçitës, uni s' kom turp të emënohem bir i këti kombi, por me madhështi thom, se jom shqypëtar dhe gjith nja po arvatem me kjon një mburonjës i rrepët për me mpruejt të drejtat e këti kombi të ndëgjuet, cilën dëshnoj ta sho më një shkall shum të nalt të ditunis dhe të kjytetnimit, si shum kombe të tjer, cilët kan mjaft përparue në çdo msim dhe dituni.

Përande pra, nisa ta shkruej këtë libër, me të cilën due me i shërbye kombit vet me sa qe më mundet, për mos me e lon në at' errësin e moçme, se âsht turp për nê, bijt e kombit Shqypëtar, të rrim edhe në t' errët tuj mund me i pru një dobi, pa mos mejtue se lypën të kiemi ata te nevojshmat mësime të nalta, e ani t'marrëm pendën në dôr dhe të dalëm në fushët botojsvet. Me sa që na mundet pra, me një gaz të madh, pa mos na u dridh dora as' pak prej mitunis jon, rrokëm pendën dhe nisëm me shkrue këtë libër, cilën besojm, se tòn ata t' vërtetët shqypëtar do t'a presën me gaz të madh dhe do t'a leçitin me kujdes për të mirën dhe përrparimin e kombit Shqypëtâr, cilí të rrojne bashk me gjith ata bijt dhe biat e vet!

Josif Jovan Bageri.

Shqypeia.

Shqypeja âsht ajo mâ e forta shpez se të gjitha shpezët e malit dhe rron me qinde vite në këtë jet. Kjo shpez bon shum dome qjindjes, se u bie shqerravet dhe i çkyen. Kjo çkyen: dorkada, drena. dhî, dhen, lepëra, pula dhe të tjera. Ka ndodh dhe foshnja prej gjepi të rrëmbejne shqypeja. Shqypeja rri e drejtuet, sikur mbahet më të madh. Fleturon me guxim në fyromët dhe s'tutet as pak. Me të shtrembëtin kepaç, cilen e ka shum të mprehët — çpon dhe ata mâ të fortat lëkur të bagëtiavet dhe gjith se çka i bie në thojt e fôrt, âsht e hupun. Ddhe në ata kohët e kalueta bota u ka habit për vetiat e ksajë shpeze. Kjo shpez nuk quhet vetëm mbret i tòn shpezëvet, po âsht dhe pushtetës i vërtet në fyromët.

Shqypeja e mbaron furrikun e vet në ata skepat e malevet mdhej, ku këmb e njeriut s' mundën me shkel. Shqypeja i ruen me kujdes dhe me trimni t' madhe zoqt e vet kur jon të vogla. Me u ndesh me doj anmik të sajën shqypeja, mâ s' pari lypën t' hupine vedin, e ani t' ape zoqt e vet në gojë të anmikut, cili do qoft ajy. Në vjesht shqypeja ulet prej malevet nalt në ata skundijt e malit dhe në fush, për me gjet mâ shum unshim.

Shqypeja rritet fort shum e madhe, gjer më një metër e tepër. kur i shtallën krahet, zën vend gjer më dy metra e tepër Kryet dhe qafën e-ka t' mbuluet me penda t'buta. Rrënja e kepaçit i âsht e rrafsht, po maheja i âsht e kthyet si çingel. Këmbët i ka t' verdha, të mbulueta me penda dhe fort shum të fôrta. Kâ ne këmbët ka katër gishta shum të fôrt, tre në shpullët dhe një ne thembrët këmbes. Në sicilën gisht ka thue t' fôrt, me të cilën rrëmben plaçken dhe e çon në naltësiat, tuj fleturue në fyromët dhe bie aty kue ka furrikun e zoqvet sajë. Në atënin e jon pillen shum shqype, prej të cilavet disa jon shum të bukura; po mâ e bukura âsht ajo, që ruen zoqt e furrikut vet, bijt e Shypënis.

Fjal të vërteta.

Njësia bon forcin —
Dhe bashkimi kâ fuqin!
Cili komb kta i kâ —
Kurri s'vritet vlla me vllâ. . . .

Sicilit njerî
Për t' mirën e tî,
Fajin ja xbulo,
Po shpejt, mos u vono.

Kush njohën fajet:
Ntrashet e majët,
Se do mësimin
Dhe gjën shpëtimin.

Kush kërkon t' vërtetën! —
E fiton gjith jetën,
Se shpëton prej territ . . . .
Kështu dhe prej ferrit!

Kush âsht udhëheqës
I njerzëvet mitun,
Lypën t' ket durim
Dhe të jet i ditun.

Penda e shkronjtorit
Nuk lëvizet vêt,
Po mendt e aftorit —
Mbarojn pun në jet.

Ajy që mendon —
Bukur kuvendon,
Se mendja i piell
Dhe të mira mbiell.

Kush hecën në t' erret, —
S' sheh se ç' ka në fterrët
I ngrati pengohet —
Dhe në të fërgohet.

Ujët, Zarmi dhe Nderi.

Njëhere ujët, zarmi dhe nderi kishin thën të udhëtojn përhere bashk. Para se të nisin në ûdh, këta kishin dash me dît, se ku dot gjinden në ndodht se hupën dônjë prej tynej të treve.

— Ku t' shifni tym, aty jom uni, thot Zarmi.

— Ku ka noti, aty jom un, thot Ujët.

— Po ty, pyesën Nderin, ku me t'kërkuet?

— Mû, përgjigjet nderi, kqyrni e mos më hupni, se mâ kurkund s'mundni me m'gjet. Përande kqyrni mîr dhe rueni nderin, se s'gjindet kurri.

Atënia ky emën i bukur!

Gjithkush e dî, se çdo me thon atënî. Atëni âsht ajy vend, ku u ka lind njeriu; aty, ku i ka çel syt dhe ku âsht rritun. Atëni âsht gjith ajy vend, ku flasën gjindja një gjuh dhe kan njëpal vetia dhe huje. Atëni âsht ajy vend, cili quhet dhe emënohet me at'emën cilën ju kur e ndieni, — u rrehën zembra.

Gjith ato âr e livadhe; bjeshk e futha, male e kodra, cilat apën

pemën e vet në kohët vet; ku rronjësit e këti vendi, gjith gjindëja po lëvizet dhe punon e unshehet prej këti vendi — kjo âsht një atëni e gjith atynej rronjësve në këthough vend, në të cilën folin një gjuh dhe kan një gjak. Kjo âsht ateni e gjith atynej që rrojn në këtë vend, po dhe atënia jote, O! leçitës.

Ti këtë atëni e ndien, e kqyrën gjithkund: në at' dhomën e vogël ku t' përkundte âma jote; ata shokët dhe shoqet e tua, me t' cilat luenit çfardo logu; vorret e stërgjyshvet, ku shum here kie pa âmën tënde të vajtojne e t' qajne për të vetët; gjith ata kopëshna me pêm, ku ti mlidhnje dhe hanje; gjith ato valle dhe darsma ku i kie pâ; gjith atë bagëti, cilën ti e ke ruejt dhe u kie knaq prej bylmetit; gjith këta që ndien dhe kie mall për të gjitha — emënohen me një emën dhe ky emën âsht: A t ë n ì! Përande p e r p i q u për këtë vend dhe mos rri mâ në e r r ë s ì, O! zotëni leçitës.

Shtëpia ime.

Sa e bukur kja shtëpia,
Ku un u kom lind;
Për mû kjo âsht atënia,
Se ktu u kom gjind.

* * *

Gjith kujë ku i ka râ kryet,
I âsht atëni;
Mos' kujtojn se âsht gënjyet,
Se bukur e dî.

Mâlli i âmës.

Nje punëtor me t' shoqen dhe me fëmin e vet rronte në një shtëpi, cilën e kish marr me rrog. Ky përhere kur shkonte në pûn, i porositte së shoqes për me i pru drekën atje në punët ku punonte. E shoqeja përhere i shërbente kujnikut vet. Një dit grueja mbas si gatuejti dhe boni gati drekën — e vû foshnën më gjum dhe shkoj të çojne sillën së shoqit atje ku punonte. Në at' koh ndodhën dhe ndizet shtëpia e fqinës! Gjer sa t' vine grueja, ndizet dhe shtëpia e sajë prej flagës që mori shtëpia e afërndejsit.

Mlidhet gjindja për me ndih të shymbin zarmin dhe disa po mundohen të thejn derën për me hy mbrenda të shpëtojn foshnën e grues dhe teshat e saja; po flaga keq zu t' madhohet dhe kurkush mâ s' guxonte me hy mbrenda. Në at' koh e mbrrini dhe grueja e vorfun tuj bërtit: „O h! u n e m j e r a! d j a l i m u d o q!“ dhe nturret

në flagët për me shpëtue djalin, cilën edhe flaga nuk e kishte mârr.

Kjo me vrap i ngjitet shkallës, përmjedist flagës mbrenda dhe e gjën foshnën e vet, pa mos e mârr edhe flaga tuj p'skëlluet. E rrëmben foshnën kja me nxitim si e habitun dhe e mbështiell në skundijt e petkave që kishte t' mveshuna dhe del përjashta tuj u djeg vet flâg! Tymi, nxehtia dhe avulli e zabushitën, edhe flaga ja doq petkat dhe fëtyrën e duert; po kja mundi të dale e gjall bashk me foshnën përjashta. Mbas si doli jasht — râ në obôrt, se u malit prej frige se mos i digjej djali. Përveç ksajë, u përvëlue prej flaqet në shum vende të korpit, tuj nxerr foshnën prej flage.

Gjindeja rrëmbej foshnën dhe disa rrokën gruen, të cilën e çuen në specarît për me i ndih, se u plague prej flagës. Po sa erdhi në vedi, zu të piskëllojne mbrenda në specarît: „Olele djalin, djalin ku e kom? Njamnima tà shoh djalin a e kom të gjâll!?" E marrën gjindja dhe e bien te djali gruen, cila si e pâ djalin se e ka t' gjâll — pushoj s' bërtituni dhe u ngushullue vetëm për shpëtimin e gjallimit foshnës! Të tjerat teshâ ju dogjën të gjitha dhe grueja e vorfun, fort shum hoqi keq prej fluskavet që ju bon prej flagës, cilat plaga ju bon për shpëtimin e fëmis vet. Gjith ata të dhëmbotunat âma keshtu vuejn për fëmin e vet, po fëmia e lê mangut âmën për çdo send dhe në t' errët!..

Mâlli imë.

Amë e dashun, shum mâll kom,
Me lot m' kie lâg!..
Un prej teje lindun jom,
Ande hyne n' flag.'
Ndon se Tî je shum e ngrât,
Po kie shum vlês;
Gjith fëmis u ep urât...
Cilët kie shprês.
Të kom dashun, yti jom,
Kurri nuk harroj!
Do t'a dî, vërte të thom, —
Gjer sa un të rroj.

Sende të vërteta.

Njerî pa lirî —
Asht si peshk pa ujë!
Për shpëtimn e tî, —
I bindet gjithkujë.

Njeriu pa msim —
Përhere n' pesim!..
I thot tjetër kujë —
Një letër më shkujë.

Njerzët e pá bês —
Rrjon me këtë shpres:
Tjetrin me gënjyet,
Për at' gjën e vyet.

Mbreti pa ushtrî —
Asht si âtë pa fmî;
S' ka doj sigurî —
Për rrojtjen e tî . . .

Aj që do lavdî . . .
Vethen nuk e dî!
Thot, se uni jom;
Gjith t' bindun i kom! . .

Njeriu pa fee! —
Asht por si rrëfee! . .
Përhere bon dom,
Pâsha Zon u thom.

Njeriu pa t' holla —
Mbështillet si bolla!
Në ândrra notòn . . .
Si bârk pa tejmon.

Ajy që s' punon . . .
Në qumbësht notòn!
Po aj që punon —
Dhe për buk duron! . .

Kush kërkon të drejtën —
Lypën të përpiqet —
Po për të vërtetën, —
Ntruset edhe ntiqet! . .

Shum vet atdhetâr —
Kan zën ûdh të mbâr;
Tuj punu për kombin, —
Perbuletin dhombin! . .

Një plàk dhe mordja,

Një njeri pl k dhe shum i vorfun, përdit shkonte në mal për drû, cilat mbas si i pritte ngarkohej dhe i bânte më krah gjer më shtëpi. Njëhere tuj ârdh prej malit ngarkuet me bàrr në korrist, — rrî për me u çlodh pak; po mekjon se plak dhe fort shum i lodhun, thot: „përse vall s' vjen kjo mordja të m' shëlbejne prej këtynej mundimeve që kom?" — Mordja bafas i rrëfehet para plakut dhe e pyetën: „përse më thrret, o plak?" — Të thirra për me m' ndih të ngrihem me barrët, se s' mundi të ngrihem vetëm, i thot plaku tuj u dridh mordjes. Mordja si e pa se i dhimbet plakut për gjallimin, e là t' mundohet edhe dhe skoj.

Përtesa dhe vorfunia.

Përtesa njëhere kishte thon:

— Uni shum shpesh due të vete në gosti te gjindeja, se atëhere kur vete në gosti — bohet një ndryshim në këta njerëz. Te cili njeri që vete, ky e lê punën dhe gjith ditën e shkon tuj u shtri në doj hie dhe mejton, se si e gysh me i bö keq do kujë. Ky njeri s' mendon sot për neser dhe s' ka as' një regull në punët dhe në shtëpin e tî. As' që ka rend e paqësi, edhe kështu një njerî, nuk dî se ç'punon e se ç'hâ.

— Ja dhe uni se kû po të ntjek, thot vorfunia, përtesës. Aty, ku ke me hy ti, dot hy dhe un, se ku që kemi hy bashk me ty — gjithkund u ka shkue prap puna dhe ajo shtëpi mâ s' âsht shtëpi, po dobësohet dhe rrënohet. E gjindeja e shtëpis: sëmuhet, thahet dhe gjithnjë kan nevojë për një kaçore bûk. Keq vorfunohen dhe mbasandej disa njerëz prej këtynej — bojn shum të këqia.

— Hajde, shok i pa ndam kurri prej meje, përtonjës, të nisim e të shkojm ku të duesh, thot vorfunia shokut vet, përtonjësit.

Zihen dôr për dore, përtesa dhe vorfunia dhe nisin për me shkue njeri më njeri për me i bind të pertojn dhe të vorfunohen. Mos i pritni pra, këta gostiâr, se u bojn dom

I mbetuni pâ mësim

Një djalosh i môshëm, gjashtëmbëdhet a shtatëmbëdhet vjet, kur kqyrën në at' koh vjeshte, se fëmia tuj u gëzuet shkojn në mësonjëtoret të shkruhen për sëri mbas çlodhjes dy muejshve, për motin që hyn të zgjatin shëndritjen e vet — i merr mbrapa dhe djali i môshëm, cili do me u shkrue për nxënës.

Fëmia ku i qeshen, ku e kurazhojn e ku tallen me mosharakun djalosh, po ky aspok s' deshte me ja dit sepse ju qeshkan bota. Ky niset mbas fëmis dhe hop, trop dhe drejt e në msimtoret dhe i del përpara msonjëtorit në dhomët shkrimtore, aty ku shkruente fëmin për nxënës, tuj ju kqyr „dëshmiat", cilat i kishin mârr para çlodhjes per vitin e mësimit që shkoj.

— Mir mingjesi zotëni mësonjës, thot djali i moshëm.

— Mir se erdhe trim, i thot mësonjsi dhe e pyetën.

— Ju përse kini ârdh këtu?

— Due të shkruhem nxënës, thot mosharaku.

— Më t' cilën të ndame?

Më të parën thot mosharaku.

— Si më t' parën! — Sa vjet kie ti? e pyetën mësonjësi, tuj u merekulluet!

— I kom po thuej gjasht—shtatëmbëdhet vjet, thot mosharaku, tuj u skuq prej turpit që kishte.

— Përse gjer tani s'ke shkue në msimtore, e pyetën mësonjësi dhe fëmia po e kqyrin si t' mahnitun.

— Ndiha âtës në punët e shtëpis dhe të bulqësis, thot mosharaku.

— Po tani përse i lê dhe s'u ndihën mâ prindvet tû?

— U vorfënuem shum dhe s'kemi çfar me punue, thot masharaku, tuj e ngjat fjalën.

Këtë vjesht kërkova pun të punoj, po kurkund s'munda me gjet. Gjithkund më than: „Se s'ditkam të shkruej e të leçiti, përande nuk na duhesh! Ne na duhet njeri, cili të dine me leçit dhe me shkruejt mir e bukur.“ Përande uni kom ârdh këtu që të më msoni me dit të leçiti dhe të shkruej liruet.

— Më dhimbet fort shum, or' djalosh, po s'mundi me t'mârr për nxëhës, se je mâ mjaft i môshëm, i thot mësonjësi. Po përsëri i dha një kurazh dhe shprês, tuj e këshillue të shkojne për promje në msimtoret promtare, cilash për se shpejti dot çilen si për ju djemt e môshëm, se s'domi mâ t'kjet njerez t'pa msuet. Shko pra, me regull në msimtoret e promjes, se dot' msohesh shum shpejt të leçitish dhe të shkruejsh.

Djali i môshëm i tha lamtumir msonjësit dhe doli përjashta, po shum i habitun dhe i mallëngjyeshëm, se i dhimbej shum për kohën e shkuet kot në kotinat. Qajti djali i ngrat për kohën e art, për at' kohën e nevojshëme për msim, po përsëri u kurazhue, se msojsi i tha se dot msohet ne msimtoret promtare.

Proverbe.

Pâ mësim s'kâ fitim. — Njeriu mësohet, sâ âsht i rî; po dhe gjithnja gjer në pleqëni. — Mësimi âsht një pasuni, lum ajy që e dî. — Ajy që s'di mësim, âsht i verbët, po kush dî, kâ katër sy.

Emira vet lëvdohet Kombët e rrenës jon të shkurta.

Pika pikën e bohet deet;kush nuk ruen qindarkën, hupen groshin.

Kush nuk e ruen ato që kâ, kurri s'mundën me pas ato që s'kâ.

Arusha e unët, valle nuk luen.

Po të ndëgjonte Zoti korpin, as' një gomar s'dot' mbetej i gjall në këtë jet.

Kûr të kqyrish se ujët âsht i turbulluet, mos Shkil në të.

Kush rrî urt, merekullia nuk she!

Kûr kâ në kupët, kâ dhe në lugët, po për shqypëtarin dêti kos të bohet, lûg s'dot gjindet.

Maca kur flê, mîjë nuk zê.

Vena dhe të mendçëmin e marron.

Shum mâ leht âsht të shpëtojsh një njeri të mbytun në pust, se sâ të shpëtojsh fanatik, fedak, prej verige të fês, predykonësit e të cilës e kan verbue, tuj mos i predykue të vërtetën fee, dhe kështu kan mund me e mbërthye në veriga të forta.

Një Hindiak dhe një Engliz.

Disa hindës kishin zën një djal të rî engliz dhe e kishin skllavue. E nlidhën këtë djalosh për një drû dhe po përgatitëshin ta vrasën këtë djalosh!

Në at koh e mbrrini një plak indiak dhe u thot njëkombësvet vet kështu:

— Mos e vritni këtë djalosh u lutem, po njamnima mû!

— Mbas pak mendimi u këshilluen indiakët njani me tjetrin dhe filluen me ja dhôn njëkombësit vet, plakut indiak, djaloshin engliz.

— Plaku e xgidhi të skllavuetin djalosh dhe e çoj në kasollët vet, ku fleti një nat me djaloshin, cilën e gostiti shum mîr.

Më të nesërmen si u ngritën prej shtatit, hongërn pak buk dhe plaku indiak e urdhënoj djaloshin engliz t'a ntjeke mbrapa plakun, cili u nis në ûdhë. Mori udhën e gjât plaku bashk me djaloshin dhe mbas si hecën mjaft ûdhë — u afëruen ngjat kufîs Engliterës. Atëhere i thot plaku indiak djaloshit engliz:

Njerzët e juej m'a vrân birin e im të dashunin fort shum, po unj due me t'shpëtue gjallimin tënd, se kështu e do njerëzillëku. Shko tani, hajde udha e mbâr të kjoft! ja se ku u afërove vendit vet, asajë atënis tënde dhe fisit vet!

Englizi zu t'merekullohet! (çuditet) dhe i thot plakut:

— Përse tallesh me mû? Uni dî, se njerzët t'an e vrân birin tënd, dhe ti tash do me mârr gjakun e ti prej meje; po t'lutem, bon se ç'ke me bô ma shpejt, se më dridhen komb e duer dhe më rrehen zembra fort shum për gjallimin e vet!...

Hindiaku i përgjigjet djaloshit:

— Kûr bohëshin gati për me t'vrâ ata atëdhetarët e mî, — mû më erdhi nërmend biri im dhe m'u dhëmbot fort shum, si për të, ashtu pra dhe për ty!... dhe kështu munda me t'shpëtue prej gjaksorvet që të rrojsh... Përande nuk luej, as'që tallem; po shko dhe udha e mbâr të kjoft shadjalin!...

Hindiaku e vërtetoj dhe e liroj englizin, cili prej gazmendí se shpëtoj prej môrdjes! — fleturonte, se kâ edhe dit e jet për me rrojt në këtë jet.

Mbas si ju falnderit fort shum shpëtimtarit vet, ati plakut hindiak, djaloshi, cili i tha plakut:

„lamtumir i dhëmbotçëmi dashamir dhe njeridashës hindiak" dhe nisi për në atënit vet, cilës ju kish afërue me ndihmën e plakut shpëtimtâr!...

Ah! mekjon kështu t'bojn gjith ata që kërkojn me mârr gjakun

e të vetëvet, cila nuk âsht trimëni njeriu njerîn, t'a vrase dhe t'a therin por si bagëtîn.

Mendoni mir dhe boni mir, e jo keq, se kush bon keq, e hâ dreq . . .

Pàra fëtyrës Naim Frashërit.

Fëtyr, o fëtyr, hie gjeniu!
Ti s'kie mish, as'kie gjak . . .
As'që je mvesh në korp njeriu, —
Për me hap gojën e me m'fôl pak.
Nuk të kjemi mâ, âh! nuk gjallon;
Oh! keq të ndrypi mordja e zêzë!
Po Shqypënia kurri s'të harron,
Se me t'vërtet Ti e ki ndêzë . . .
Kush mûnd me msheh shërbimin Tënd?
Librat me vjerrsha, Ty predykojn;
Tòn Shqypënia me kta u trond! . . .
Dhe Ty gjithnja kënk dot këndojn . . .
Ka me u hup, doba trathtôr;
Po emni yt, kurri s'harrohet;
Vjerrshat ç'ke shkru, Ti, o vjershtôr!
Dhe trathtori sot pendohet . . .

Hekuri na duhet.

Hekuri âsht një metal fort shum i ngurët. Ky metal gjindet në shum vise të dheut; këtë rûd e dërmojn njerëzit dhe e punojn. Edhe në viset t'ona ka shum prej këti metali, po èdhe nuk e kërkom t'a gjëjm dhe t'a punojm. Hekuri âsht mâ i nevojshëmi metal; pâ këtë gjindeja s'mundën me rrojt ashtu si duhet; ja sikundra rron tani mir në ata vise ku e punojn për çfardo veglash, cilat përdoren për mâ mir rrojtëjen e njeriut.

Për me u vërtetue, se hekuri na shërben — sicili let' pyese majgjetarkën: a mundën me na pjek një peshk, apo një fel mish, pa skâr e pâ mâsh? E masha dhe skara jon të mbarueta prej hekuri.

Pyetni dhe lavërtarin, a kishte mund me çajèt dheun pâ umbë e pâ shât, me t'cilat vegla punon bulku dheun; dhe a kishte mûnd me kôrr e me kosit pa drapën e pâ kosë! Gjith këta vegëla pra, dhe shum të tjera jon të mbarueta prej hekuri.

Na shum here kjemi pâ mashën dhe shum të tjera vegëla, cilat i vëm në zjarm dhe skuqen prej së nxehti, por nuk çhrihen. Hekuri çkrihet atëhere, kûr âsht në një nxehtësi fort shum të madhe.

Në shkofshim në puntorît të do nji hekur punonjësi; na dot' shohëm, se ky kâ një votër, rrethsë cilës kâ një rrëshik dhe fryn zjarmin, tuj hajnat rrëshikun me një drong nxënësi i hekur-punonjësit. Mjeshtëri shtie një copk hekur në votrët me zjarm, e nxënësi i tî, (çiraku), hajnatën drongun, me të cilën, tuj e ngrît dhe unjë rrëshikun, ky mfryhet me fyrôm dhe kështu e fryn zjarmin në votrët ku âsht copka me hekur. Kjo copk hekur, e shtitun në votret me zjarm, skuqet dhe e nxier prej zjarmit të kuqe mjeshtëri dhe e ve përmi pazmës, (kullës-tezgafit), cilën copk hekuri e rrehën me çekiçin dhe e ntallon, tuj e gatuet për çfardo vegël të nevojshëm mjeshtëri.

Hekurin nëpër fabrikat, për çfardo vegël nuk e rrehin si hekurpunonjësi, po e ntretin. Kâ fabrika, ku me mia vet punëtor punojn mbrenda në ta; po dhe shum vet për me nxerr vetëm një unshim,— vdesën nëpër fabrikat, tuj u përvlue e tuj u vrâ prej maqinavet e prej hekurit. Shum vet jesën ullog, pa dôr, pa komb dhe pâ sy e të tjera.

Puntori i vorfun, sa shum mundohet, po me djersët e tia, fabrikanti pasunohet! . . .

Sende t'vërteta.

Fillosifia —
âsht urtësia;
po doli sheshit —
kah vorfënia

X

Një libër e shkruet:
âsht gjâ e ftohët;
por, tuj kënduet —
gjën gjâ të ngrohët

X

Gjithkush kujton,
se në këtë jet:
âsht pasunia, —
gjâ e pa ntret! . . .

Për me u marrvesht
gjith njerëzia: —
lypën te flaket
në deet vorfunia! . . .

X

Dielli nuk kqyret
pa mos trepat syn!
Po në zjarm hyret, —
per atë që vyn! . . .

X

Siguri në jet,
në domi me gjet: —
rrokni dashunin,
po vorroni vorfunin.

Lëngimi shëndoshet, po fjala e lig s'harrohet kurri në këtë jetë.

Besimi i verbët âsht âmë e rrënimit, se shum vet nan dullakun e nderit — bojn ata mâ të mdhjat të liga dhe të kqia në ket jetë,

Guri i kérqeles.

Guri i kërqelt âsht mjaft i përhapun mineral. Në disa vise gjinden shum kodra dhe male prej këtî guri, cili âsht prej shum llojesh ngjyra: Të bârdh, të vêrdh, të kaltër, të kuq dhe të zî. Gurin e kërqelt mundim ta dajëm prej gurit tjetër kështu: kûr i shtiemi uthull, ky zê e shushitën dhe bon shûu, edhe lëshon flluska prej uthullit që i shtiemi gurît kërqelt.

Ky gûr përdoret për shum pûn. Me këtë gûr na mbarjom shtëpia dhe përplehim arët; po mâ shum prej këti guri mbarohet kërqeleja, prej së cilës e kâ mârr dhe emnin e vet: g û r ë i k ë r q e l t.

Kërqelen e mbarjon kësktu: E marrën gurin e kërqelt dhe e renditin në pjekatore (fûrr), cilën kastan e përgatitin për këthough pûn prej cigllash (tuhllash). Kur i renditin gurët e kërqelt në pjekatoret, i lôn të rrall për me pâs gaurrina nërvedi që të punojne flaga për me u djeg mîr. Gurëvet kërqelt, cilët jon të renditun në pjekatoret, ja u ndezin zjarmin përfundi dhe i afërojn unat për me bo flâg të madhe gjer sâ ti skuqine gurët si vedin flaga. Mbas si të skuqen mir gurët — i hjekën drût për ekonomi dhe kështu gurët e djegun zën të ftohen dale kadale. Edhe kështu tevona i qitin prej pjekatores të bârdh por si dëbora.

Këta gûr të djegun dhe të bârdh si dëbora, thehen shum shpejt, se ashpërohen e thërmohen prej së ashpëri. Këta gûr mâ emënohen kërqele e pa shymbun.

Kûr shymbet kërqeleja e pa shymbun — shymbet vetën me ûjë, cilës kur i lëshojn vîn e ujit aty ku e shymbin — kjo zê dhe kllukatën tuj value me nji fuqi të madhe, dhe bohet e nxehët fort shum. Këta gûr të djegun njëhere dhe tani të shymbun me ûjë të ftohët — bohen si qûll i nxehët dhe si dhallët i bârdh cili emënohet — kërqele e shymbët dhe përdotet për me mbaruë mûr e për me lyet shtëpiat, cilat bohen, të forta dhe të bardha e të paqta.

Në dashçim pra, tëpërziejm me ket kërqele grîll (zâll-shurë) e ûjë, na dot' bojm një brûm të kaltërt, cili brûm i ngjitën gurët njënin për tjetrin për me u mbâjt fôrt në mûrt. Dhe kështu shtëpia e nkrehët me kërqele — nuk rrënohet, po mbahet fôrt dhe rrî kundra çfardo fuqie e pa drashtun për rrënimin e sajë. Ky brûm i kaltërt, i përziet me kerqele, grîll dhe ûjë — emënohet horosan. Në këthough përzietje t'kjet dhe ciment — athere bohet shtëpia si hekur e fôrt.

Shtëpiat e mbarueta prej cigllash të pjekuna dhe të lyeta me këthough brûm të përziet me kërqele dhe grîll, në vendt baltës e të gurit — bohen mâ të forta dhe jon mâ higienike për shëndetin e njeriut, cili rron në shtëpia, e jo në sheshin pa kulm.

Përande âsht mâ mir t'i mbarojm shtëpiat me cıglla e me kër qele, e jo me gûr e me balt. Gurin mundim t'a përdorim vetëm për fundomentin e shtëpîs, po dhe athere lypën t'përdorim horosanin në vendt të baltës, e jo baltën në vendt të horosanit.

Repat mbân nginjë.

Repat (patatet) bohen shum të mira vetëm në vendt të brydh. Në dhee, cili âsht me grîll. Mâ i miri pleh për repat âskt pluhëni i kështenit dhe hini i drunit. Repat nuk e durojn plehët athere kur jon të mbjelluna. Përande âsht mir të përplehet vendi nja, a dy muej para se të mbillen repat në at'vendt.

Prej vendit renjët dhe të përplehunit për së shpejti, dhe prej vendi, cilën nuk e zê dielli, — repat smuhen. Këta zôn një lingim, cili emënohet: „Kalbësî uji". Prej këti lingimi gjethi i repavet u mbulohet me pika të zeza, e repat kalben dhe bohen si qûll i zî. Për me i shpëtue repat prej këti lingimi — lypën t'mos i mbiellm në vendt të renjët dhe të përplehun rishtas; edhe ku kishim mbjell vitin e kaluet, në at vendin ku kishte lingim. Përveç ksajë, lypën t'mos përdorim për fâr repa të kalbëta e të smuna.

Në shum vise të vorfuna ku nuk bîn drithët, repat zôn vendin e bukës. Ne shum untia e zia repat kan shpëtue njerëz prej mordje. Ja se perse âsht mir gjith ata që jon bulqer — të mbielln repa, cilat u paguejn mund min e tynej shum shtrent.

Prej repavet bojn: kôll, miell repash dhe rakî. Përveç ksajë, repat jon unshim i shëndosh dhe për bagëtin, edhe për pulat, cilavet ja u apëm të zieta dhe të përzieta me krunde, a po të stërkatuna me pak miell. Gjith ata repat e pâ bôta e të gjelbura (të bjera) — jon helmonjësa, se kan helm në ta. Përande nuk bon të hâm repa të pa bôta, se dhe galushpat e tynej bojn dom gjith kujë.

Teja bon dom.

Gjithkush e dî, se teja bon dom tuj brit e tuj prish petkat (robat) e leshta. Mîr, po pak vet e dîn, se teja tuj u unshye me teshat e vjetra, çpikën të rea. Teja i vojën voet në petkat e leshta dhe në lëkurët; po kjo athere kur vojën. nuk âsht mâ tejë që bon dom, por âsht një fleturushk, shik-mëndashi, cila po sa vojën, ngordhën. Voet e vojuna prej ksajë fleturushke, shik-mëndashi, mbas dy javësh bohen krymba aty ku jon vojun. Ja këta krymba jon teja të vogëla, cilat bojn dom. Këta shum shpejt rriten dhe kan nevojë për shum unshim. Tejat me èt të madh i hân lëkurët dhe teshat e leshta, se vetëm këta u shërbejn për unshim. Këta i brîn qimet im, imë dhe

bojn gati petka për vedin e vet prej këti materijali, prej të cilit teja mbaron një strajc, cilën e lê.më nji ânë të çelun! Në të këtillash strajcash rron teja, si kaçamilli (burbuqi) në gëlvozhdët vet. Tuj u rrit dit për dit teja, strajca i vogëlohet; po kja e brîn dhe e shton, tuj i ngjit, apo tuj e arrnuet dhe kështu e gjëndon strajcën, në të cilën rron. Kjo shum here e gjëndon strajcën gjer sa të rritet në plotësit vet

Mbas disa javëve krymbi tejë mbeshtillet në nji rret ènde dhe bohet shik-mëndashi. Prej ksajë fleturon një fleturushk e kaltër, cila ka një çkëlqim metali. Kjo fleturushk mâ nuk brîn: petka, lëkur dhe të tjerruna, po vojën në këta voet, prej të cilavet dalën të domshëmit krymba-teje.

Shum dom bojn tejët gjindjes, tuj ju brît: petkat, lëkurët, lesht, shllungat me lesh, kadelkat, të tjerrunat dhe shum të tjera; po tani njerëzit u kujtuen se si të ruhen prej tejvet, se e gjetën bârin kundra tynej, cili âsht: ujë trëndafilli dhe neftalin. Prej erës këtynej tejët, krymbaleshët, mizat, dhe shum të tjera shtërpinj ikin. Kështu tash mundim me i ruet teshat të shëndosha, pa mos na u bo dom.

Shikët e mëndashit, prej të cilavet dalën tejët e domshëm i ruejm fort shum mîr dhe i kqyrim, se këta jon pasuni e madhe për njerëzîn. Prej këtynej mvishemi me petka të mëndashta në ditshim ti ruejm e tï punojm.

Mbreti dhe gotat e tia!

Një mbret kishte mledh njëzet gota (kupa) të qelqta, cilat ishnin shum të bukura në ata kohët e kalueta, kur mbretnonte ky mbret. Ky këta gota i kishte rendit më nji dhôm të tin, ku kishte dhe të tjera tesha të bukura, të cilavet shum ugzohej kur i kqyrte.

Një oficer i këti mbreti kish hy një dit mbranda në dhomët dhe pa mos' dash ndodhi dhe e thej një got, për të cilën mbreti keq u zemërue dhe një me një dha urdhën për me u gjykue oficeri për vdekje! Më të nesërmen dit, kur urdhëni i mbretit dot' mbushej, — erdhi në pallatt të mbretit një bûrr plak, cili menxi se mundënte me hec prej pleqënie pa mos u perëndue më shkopt dhe u lutej ruejtësvet mbretit për me e lëshue të dale para mbretit.

E lëshuen plakun të dale para mbretit, cilit i thot: „Madhni e Juej mbret, uni dî një tinësî, një mjeshtëri të madhe për me mbarue gota të thyeta, cilat s' mundën njeri me i njoh se kan kjon të thyeta! Urdhënoni pra, Ju lutem, të më çojn në at' dhomën, ku i kie të mledhunat e vyeta dhe gotat e shtrenta, prej t' cilavet të kan thye një gôt dhe tà mbaroj".

Mbreti u gzue fort shum dhe bafas dha urdhën per me ju mbush plakut dëshira. Po sa e çuen plakun në dhomët, aty ku ishnin gotat: ky u bie me shkopin gotavet, cilat i thej dhe i boni thërmia!

— O, i pâfatshëm! O, faqezi, ç' bone kështu? i thot plakut tuj bërtit drashtun mbreti i zembëruet!

— Un e mbusha detyrën evet, i thot plaku mbretit pa as' një brîg dhe frîg!

Ti për sicilën gôt të thyet një gjalim njeriu do me mârr, ja si kundra po merr sot gjallimin e oficerit! Dhe kështu për 19 gotat e mbetuna, të cilat kur të thehen: do me mârr 19 gjallime t' kons-dhonësvet vet, ja sikundra po e mungon prej gjallimit sot oficerin, cili t'ka thye një got pa mos dash. Përande âsht mâ mir të shkojne gjallimi im, se sâ të shkojne gjallimi i 19 vetëve, për 19 gotat e tua, cilat mundën me i fitue dhe një nieri plak si un për pak kôh.

— O, plak, thot mbreti, ti kie të drejt, se të gjitha gotat që kom, s' vlyejn sa një gjallim njeriu; përande dhe un ja se ku po ja fali gjallimin e shërbetorit im, oficerit, cili pa mos dash ndodhi dhe e thej një gôt. E ty, guximtarit plak: po të dëshnoj dit e jet të gjât, se më ki dhon dhurat një shqis të madhe, shum mend, për të cilat kjesh mangut dhe shum i vorfun.

Me guximin dhe shqisën e plakut, shpëtoj oficeri dhe vet plaku prej mordjes! për ândën e mbretit lig, cili u pendue dhe u bo një njeri i mir dhe i mendçëm me shqis të madhe.

Çpiki pra, shum njerëz si ky plaku guximtar dhe me shqis të madhe, se na duhi. Msohi pra, sa jini të rî, për me pas shqis dhe dituni e guxim në pleqëni.

Prej gjith anësh mlidhen tôk,
po shqyptari a kâ kôk?

Buron ujët e shkon via,
Tuj bô lugje po shkon laka...
Kryqzon male me lejthia,
Tuj ujt bjeshk dhe fushët plaka

Rrek' e via kur shumohen,
Por si gjarpuni kta hidhen!
Njana me tjetrën kërkohen:
Dhe në nj' lug si vllazën mlidhen.

Pa mprajtim po shushulitin...
Një kënk këndojn kta ujdhesa,
Me zariftin kta t' malitin —
Tuj na dhonun të mbha shpresa.

Kta ujnanje pika pika
Kur shumohen, bohen prrue! . .
Gjumon Drini dhe Radika;
Edhe Shkumba tuj shkumue.

Dêti mbushet, Okejani,
Mjaft nje shëmbëll kto e kemi;
Prej kti uji kryet lâni. . .
Or' shqyptar, se vllazën jemi.

Ata e biri dhe mâ e madheja tryes.

— O bîr, a do me pa mâ të madhen tryes, në të cilën unshehen me mija vet njerëz, më tha âta im një dit.

— Po, due me pâ, i thash âtës! Si t' mos due të shoh kështu një tryes të merekullueshëme? !

— Mir, më tha âta im, po duro pak, se uni do ta kallzoj (rrëfej) këtë tryes të madhe.

Me durim të madh uni zuna të pres.

Një ditë vere, më mori âta im për me m' shatit. — Na ju ngjitëm nji kodre gjer në kipët. Prej ksajë kipe kqyrej shum bukur fusha e gjënd dhe e pa skojshëme Në këtë fûsh lëkundëshin si dêt i ârt kallijt e arëvet mbjelluna me drith, të cilat u kishin pjek dhe ishin gati për me u kôrr.

Në këtë fûsh të madhe, përveç arëvet, kishte dhe: livadhe, kopështna, pervoje dhe vnêsht. Këtu gumiste njerëzia si miskërronja. Këta pâ nomêr punëtor, që gumisnin si miskërronja: punonin tuj këndue çfardo kënkësh, prej zariftit (mellodis) të cilavet, ushtonte fusha.

Po sa ma kallzoj âta im këtë fûsh, tuj tregue me dorën e tî, kthehet dhe më thot:

— Bîr, ja se ku âsht tryesa e madhe, cilën Perëndia me ânë të Naturës vit për viti e vê para gjith atynej që jon të unët dhe i grishën në të, gjith ata arvatdashësit njerez, të madh e t' vogël, cilët jon gostiâr dhe lypën t'i përvishen ksajë tryese, që të hân dhe të nginjen fort shum mir.

Përmbi këtë fûsh, çkëlqente qielli prej diellit, cili hidhte shkëndiat e veta si gaca të ndezuna, prej të cilave bohej një nxehti e madhe, një zhûr i madh e i zabushitun. Po një falnderje Perëndis, se ku doj here frynte një êrë e mvckët, cila ndryshonte fyromën dhe i ftoritte puntorët, cilvet u rridhnin djersët si krue.

Kështu sicili njeri âsht detyronjës, për me urdhënue në këtë tryes të madhe, cila shtrohet për vjet; e jo të hân dhurat ato, që përgatitin punëtorët me djers të gjakta.

Dyvet në pesim, po njani trim!

Ishte një dimën i madh, kur një katundar po kthehej prej kjytetit për në katundin e vet. Fusha ishte mbushun me shum dëbor dhe kishte ra një mjegull e madhe, gjer sa udhëtari menxi se kqyrte udhën prej bullarit madh. Gjithkund mbretënonte një shurdhëti, një qetësi dhe një shkretin. Katundari po nxitonte të mbrrine me koh në katundin e vet, për mos me e zën nata në fush; po tuj nxitue, fap dhe ndalet udhëtari! Ky kqyrën, se dy bisha të mbëdhaja po rrin në bisht përmjedist të udhës. „Ulq! ah! ulq tha ky dhe ju nkrehën flok t e kres drejt përpiet! Krisi udhëtari tuj çajët mjegullën prej frjge prap fushës, po ulqët e pân dhe e ntoqën për me e mbrrit t'a hân katundarin e vorfun, cili ikte për gjallimin e vet.

Tuj ikun fushës katundari, pâ një dru dhe ju ngjit me vrap përpjet për me shpëtue vethen prej gojës ulqvet. Po sa ju ngjit udhëtari i ngrat drunit, — ulqët e mbrritin dhe u ngkrehën në bisht te rrënja e drunit dhe hapën gojat për me u râ në gojë plaçka kah druni që të ngopen. Ftohtia shum e madhe, cibak i tmeruet. Udhëtari i ngrat zû të ngrîne ma dtunit!.. Mordja për këtë u afërue! S' ka mâ shpëtim për kët' udhëtâr, cili me ngashërim dhe mallëngjyeshëm zû të qajëne! Po për fat të mîr, ja se ku po ndien një zë kumbone.

Ky po kqyrën, se një qerre po i afërohet ati druni, ku âsht hypun i ngrati udhëtâr. Sa po i afërohet drunit qerreja, aqë ky i vorfuni udhëtar po kurazhohet. Kuajt zûn të fërrasën, se muern erën e ulqvet, cilvet po u afërohen!— U ndâl qerreja dhe krisi pushka e gjahtorit, prej së cilës râ njani ulk me turi në dborët; po tjetri iku dhe muer malet.

Xbriti prej qerres një njeri i armatosun dhe po i afërohet ulkut vrât, cilën e zuni për veshi dhe e kthej më tjetrët ânë. Ky gjahtor ishte një tregëtar i pasun, po lakmonjës i madh. At' kôh kur gzohej gjahtori për lëkurën e ulkut,—ngriti kryet përpjet dhe e pâ udhëtarin e vorfun të mbështjellun si lëmç mâ drunit! — Njerî! tha, gjahtori dhe një me një thirri qerrexhiun, cilit ja tregonte t' gjorin udhëtâr, cili u kishte ngrî prej së ftohti dhe kish mbet pâ gojë.

Tregëtari dhe qerrexhia e xbritën posht njeriun dhe zûn t'a fërkojn për me ju çkarth dejt, se ishte bo si doj shtong prej së ftohti. Mbas si zû pak të lëvizine udhëtari — e mbështolli tregëtari me petka dhe e hypi në qerret dhe shkuen prap në kjytett. U derq katundari i vorfun një javë dit në nji smunëtore të kjytetit dhe mbas si u shëndosh,—shkoj te tregëtari për me ju falnderit për shpëtimin e gjallimit, cilën tregëtari ja shpëtoj prej gojës ulqvet.

— Me çfar gjâ sendi, zotënî, shpëtonjës, doni me ju pague

mundimin e zotënis juej për shpëtimin e gjallimit im? i thot katundari tregëtarit.

— Drût m'u kan sôs, thot tregëtari. Të më siellsh disa qerre me drû të mira!

Me një dëshir t' madhe dhe me çfardo falnderje kam me t' prû disa qerre me drû t' mira, i thot katundari shpëtonjësit vet, dhe shkoj në katund e i prû disa qerre me drû t' mira tregëtarit.

Mbas shkimit dimnit e dhi prëndëvera, ajo koha e punës. E ndeshën (hasën) një dit tregëtari katundarin në kjytett dhe i thot: „Ti fort mir e dî, se uni t'a shpëtova gjallimin. Uni tani kom nevojë për lavërtar. Zgjedho qeet dhe eja të larojsh doj dit në arët e mia."

Katundari i vorfun kishte punët e veta, po për mos me u tregue se s' âsht i falunderit, mbushën dëshirën e tregëtarit. Po tregëtari nuk u knaq me kaqë shum të mira që i boni katundari; po e thirri dhe në të korra, t'i perplehine arët dhe për shum të tjera pûn.

Kështu shkuen dy vjet, tuj i shërbye katundari tregëtarit. Tevona në kryet të tretit vit, në at' kôh vjeshte, cila ishte një vjesht e ftohët, — katundari kishte shkue në mal për me prê drû. Ky i kishte prê mâ drût dhe i kishte bô gati për me ngarkue qerren. — Në at' kôh, kur bohej gati të ngarkojne qerren katundari, — ky po ndien një zë të drashtun për ndihëm. Ky rrokën spatën dhe nturret me vrap më at' ânë, prej kahe vinte zëni. Po sa doli ky prej malit në shesht, kqyrën, se një arûsh po përgatitet me çkye një njerî.

Katundari nturret me vrap dhe ja ntrusën fak më spatët krês arushës, cila rrëkullehet dhe shtrihet për dheu. Kur kqyrën katundari, zê dhe merekullohet! (çuditet) se i malituni prej frigë të arushës — âsht ajy tregëtari, cili e kishte shpëtue njëhere prej ulqvet! — Mbas si erdhi në vedi tregëtari, ky e njohi se cili âsht shpëtimtari i tî, dhe zû t'i faletnderit katundarit, cili i tha, se s'ka përse.

— Po më thuej, or' mik i dashtun, çfar të mire do ti tash prej meje? pyetën tregëtari katundarin.

— Kurgjâ s' due, përgjigiet katundari. Un jom fort shum i knaqun dhe i falunderit, se munda të shpëtoj një gjallim njeriu, cili âsht fort shum i shtrenjt. Mâ t'madhe çpërbles se këtë uni nuk due, se kjo âsht detyra e sicilit njeriu për me shpëtue njerîn prej reziku! — E sa pra, mâ shum vëllai vëllân? ata njëgjakësit e vet.

— U turpënue fort shum tregëtari prej katundarit dhe tha: „Nuk dot' jem mâ lakmonjës dhe argjand-dashës në këtë jet, po mirbomës dhe njeridashës".

Cili pra, prej këtynej së dyve doli mâ trim? Mirretvesht fort mir, se katundari. Përande dhe na, or' zotëni leçitës, lypën t'i

shëmbëllejm katundarit përndëllonjës! e jo lakmonjësit tregëtâr, cili e kish robnue katundarin e vorfun, për me i punue punët tepër se dy vjet, sepse e shpëtueka prej nji reziku t' madh.

Kush bon mîr në këtë jet,
Perëndin e kâ gjet! —
Po kur e bon ky dhurât,
Atëhere s' âsht i ngrât...

Një katundar dhe shieja e mîr.

Një katundar kishte ardh në kjytet për me shit drith e lèsh tregëtarvet. Ky mbas si e shiti drithët dhe leshin, blên disa të tjera ragullia për me i çue më shtëpi. Mbas si i mbështiell mir ky të blejtunat ragullia — vete dhe rrî para nji tregu (dyqoni) për me u çlodh pak. Ky treg ishte një kafehôn, në të cilën mlidhëshin kjytetarët për me shkue kohën e art tuj luejt me kârta e me tablla dhe të tjera loge.

Në at' kôh dreke zûn të dalën njerëzia prej kafehonës, tuj përshëndet njani tjetrin: „shieja e mîr shieja e mîrë". Katundari thirri ngjat vetes një të njohun dhe e pyetën: „Çdomethon kjo fjâl që thôn këta njerëz njani tjetrit, „shieja e mîr, shieja e mîrë?" Uni sot e gjegja këtë fjâl, po nuk e marrvesht se çdomethon; përande ju lutem të m'a kallzoni këtë fjâl, se due t'a dî. I njohuni i katundarit, kjytetari, kallzoj mikut vet katundarit, se fjala: „shieja e mîrë", domethon të kjesh untî. Në kjytett gjindeja dëshnon të untohet që të hane mâ mir dhe mâ shum sîll. Domethon të hân buk e gjell mâ shum. Katundari i vorfun zû të bojne kruq tuj u merekulluet!—Lavdi paç, O Zot! thot ky, a nuk âsht kthyet kjo jetë prapças? Përse âsht kthyet prapças kjo jet thot kjytetari. Mos u ki marruet?"

— Jo i thot katundari; s' jom i mârr as' që m' ka luejt mendja, po ti je i mârr dhe gjith ata, që dëshnojn njani tjetrit untî! Na katundarët kjemi frîg prej untiet, si prej murtajës, e këta dëshnojn me pas untî njani tjetrit.

— O, sa njerëz të mârr kjonkan këta kjytetarët, cilët me t' pahîr dashkan unti njani tjetrit! „Shieja e mîr, shieja e mîrë" thon njani tjetrit! Përande na të vorfunët katundar shum here durojm për bûk... Ik të iki un këndenja për mos' me ndiejt mâ të këtilla fjalësh. Ungrit katundari dhe mori teshat dhe shkoj tuj u merekulluet. Çudit. Po fjala çudi âsht sllavisht e jo shqyp. Përande përdorni fjalën merekulli në vend çudi.

Fjâl të thonuna prej njerzve të ditun.

Mâ i miri mësim âsht ajy, cili ep leje njeriut të përpiqet për të vetët. Tyrgenev.

Njeriut mendçëm shum rrâll gjyqi ja ngatërron udhët. Seneka.

Njerëzia e ka përzôn (dëbuar) ndergjegjëjen prej kjytetesh dhe prej katundesh, si doj têsh të keqe; dhe tani gjithkush që kujton të rrojne mîr, — ky kqyrën pa atë të rrojne sikundra ja ka anda atî. Shekspir.

Mâ e madheja kanosî âsht për një kusâr në këtë jet t'a brîne ndërgjegjëja,—cila kurri s' ja falën... Uvenol.

Kur njeriu nuk âsht i zoti me urdhënue vethen, ajy âsht robnue po në dasht kjoft dhe pushtëtësi i gjithsisë. Epiktet.

Cila âsht e vërteta miqësi.

Disa njerëz u kishin mlêdh më një vend kuvendi dhe po kundërshtohëshin për miqësin e vërtet; dhe se kush âsht mâ i madhi besëtar i njeriut në këtë jet. Njëni prej këtynej kundërshtorve thot: — Parat jon mâ i afërmi mik i njeriut, se po t' ket para njeriu, këti gjith kush i bon ndêr dhe e quen. Përveç ksajë, njeriu me t' hollat mundën me bô gjith se çkado në këtë jetë, më çfardo kôhë.

— Jo, tha tjetri. Se parat në këtë jetë jon gjë qi ntreten, një gjë e rrëshëme. Tani i kie, po neser jo. Mâ e mira e s' miravet për njerîn âsht: të kiet miq dhe fis të fôrt. Me këta njeriu djeri në buzmit vorrit s' mbetet unët.

Në këtë mledhî ndodhej dhe një bûrr plak, por mjaft i mendçëm. E pyesën dhe këtë plak për me dhôn mendimet e tia për këtë çështje të vyefshëme.

— Ndëgjonim, u thot plaku, se kom me ju thon një prall të shkurt. „Një njeri ka pâs tre miq. Dy të parët ky fort shum i deshte dhe shum shpresonte prej këtynej së dyve; por me të tretin menxi se mbahej në miqësî, dhe për as' një gjë sendi s' pritte prej këti. Njëhere njerëz të liq ngallmojn kjyverin, tuj çpifun për këtë njeri të drejt, se âsht mâ i madhi fajtôr dhe shërben për mâ t' madhen kanosî! E thirrën këtë në gjykatoret për me u përgjegjë. „Athere u kthye ky te miqt e tî dhe u thot: Kush pra, tani prej jush dot' vine me mû gjer në gjykatoret për me dëshmue pafajësin e ime para gjykatorit?" I pari, ajy mâ i dashuni bafas zû t' kërkojne ndiesa, për mos' me shkue me atë gjer në gjykatoret të dëshmojne pafajësin e tî! Për shkakun, se paska shum pûn dhe s' mundën me e lôn për ma tej. I dyti nisi me këtë dhe shkoj njer te dera e gjykatores, — por u tremb dhe u kthye prâp!.. I treti, t'cilën mâ pak e kishte

dashtun dhe menxi se mbante miqësi — e mori mbrapa për në gjykatoret dhe hyni mbrenda e doli para gjykatorit për me e mburue mikun e vet. Dhe e mburoj para gjykatorit, cili e drejtnoj, tuj mos i gjet as' një faj për me e kanôs".

— E zotënij tha plaku, kështu t'a dini, se sicili njeri në këtë jet kâ tre miq. Ipari âsht ajy argjandi, parat, këta ma shpejt e lôn njerîn në baltët. I dyti mik âsht: shokët, miqt dhe fisi, te cilët vên gjer te vorri dhe si e vorrojn, kthehen sicili në vendin e vet. Po i treti nuk e lëshon, po e merr mbrapa dhe përtej vorrin, atje, ku nkrihet shpîrti që s' vdes kurri para gjykatësit drejët, Perëndîs, para Cilit e mburon dhe e drejton për mos me u gjykue për në skëter, po për në parais. — Cili âsht pra, i treti mik?

— Vepërat e mira! u përgjiq një prej mledhîs. Tjetër thot: çdomethon fjala „vepëra", apo vepër; mirret-vesht kështu: gjith ato punët që punon njeriu në këtë jet, të mira apo të liga dhe prej çfardo lloji që të jên ata; me një fjal emënohen: v e p ë r, a p o v e p ë r a. Përande zotëni leçitës, përpiqu që vepërat e tua të jen të mira, e jo të kqia e të ndyta. Përhere përpiqu të pajtohesh me ndërgjegjëjen tënde, gjer sa je udhëtar për në gjykatoret të Qiellit, se s' durohet në skëter.

Eni të gjith në msimtore,

Eni fëmî dôr për dore!
Na të shkojm në msimtore;
Gjuhën hôll e mîr t'a msojm:
Amë e âtë na të ndêrojm. . .

Eni djema dhe ju çika,
Se s'âsht koh tash për ashika!
Po të skojm dhe të msojm;
Gjuhën shqype t' pasunojm. . .

Eni gjith tash, o fëmî!
Në msimtore t' shkojm me mîjë,
Se gjuhën e vet dot' msojm!
Jo të tjera, që s' kuptojm. . .

Eni gjith ju me nxitim,
Gjuhën tën të msojm me gzim!
Dhe të kjemi urtësî,
Se kjo siell mirësî.

Dhelpëna dhe maçeku.

Një dhelpën ndeshet (piqet) një dit me një maçek, cilën e pëlqen dhe e merr për bûrr. Mbas darsmës del të shatitet dhelpëna në mâl, ku gjeti miq, të cilëvet u lëvdohet për burrin që ka gjet.

Bûrr të bukur dhe trim të fjamtun kom gjet, thot dhelpëna bishëvet malit: Arushës, Ulkut, dhe Thiut egër, para cilvet mâ s' di se si t'u lëvdohet prej gazmendi.

— Bûrri im âsht trim i merekullushëm u thot dhelpëna. Ky i kâ dhëmbët të mprehet si gjylpona, i vezgëllojn si syni dhe i kâ të fôrt! Po thojt me kjon të dini se si i kâ—u kishit habit! Se thonjt i ka si çingel dhe fort shum të fôrt e të mprehët. Ky âsht aq' shum i fuqishëm dhe i zoti—që me një kcim hidhet dhe në mâ të naltin e të limuetin drû. Po mos kujtoni se vetëm drunit i ngjitet! Ky i ngjitet: murit, shkallës dhe shum viseve të rrepta, ku s'ka shkël këmba e jônë. Përveç ksajë nuk trembet, po hidhet dhe ndë ujë, në at lumin mâ t'thêll dhe noton si doj peshk. Metvertet trim i fjamtun dhe i merekullushëm âsht ky bûrri im; dhe s'më zihet bes për me pâs doj tjetër trim në këthough jet, për me i dâl kundra këti trimi t'fuqishëm.

Bishët e malit, si e ndëgjuen dhelpucën tuj thon gjith këto fjal.—u mërekulluen. Po dëshnuen t'a shohën këtë trim të drashtun dhe ju lutën dhelfucës për me e mârr një dit me vethe në mal për me e pâ këtë trim, maçekun.

S'guxoj t'a siell këtu ju thot dhelpëna, se âsht shum i keq dhe mundën të çkyejn donjë prej jush.

— Po ju i thoni, than bishët e malit, se na nuk e grishim të pushtohemi me të; po domi me i dhon nje drek — na e grishim në gosti dhe kaq

Dhelpëna u kajlue dhe u tha se mir, dhe shkoj me mârr bûrrin e sajë trîmin maçek.

Bishët zûn një lôp dhe e çkyejtën, cilën stërvin e venduën nan një drû dhe po presën gostiarin e drashtun, po u erdhi nërmend fjala e dhëlpënës, cila u tha, se: „kom frîg t'a siell për mos' me çkyejt donjë prej jush", — dhe zûn të dridhen prej frige.

Thiu i egër tha: „uni dot rrudhem aty në at' gjethin e thât dhe dot' kqyri mshehun — në asht me t'vërtet, se shoqi i dhelpucës âsth shum i drashtun, s'dal kurri prej vrimës". Po kur u rrudh i vorfuni thî në gjetht, nuk i erdhi nërmend, se veshi i mbet përjashta gjethit.

Arusha tha: un dot' i ngjitem këti druni dhe dot' mbështillem si lëmç më donjë rremb me mâ shum gjeth dhe kështu dot' kqyri që andenja gostiarin, cili në âsht se me t' vërtet âsht shum i

drashtun nuk xbres (zdripi), po dot' rrî aty gjer sa të shkojne; dhe kështu arusha ju ngjit drunit përpjet e u mbështuell si lëmç në një deg me gjeth.

Ulku pra, u msheh në nji gmûsh të shpesh. Dhe kështu u përgatitën të presën mikun e drashtun maçekun.

Nuseja e ree me dhëndrrin, dhelpëna me maçekun, po vin në gastî asajë u dhe, k u i s h t e m s h e h u n t h i u n ë g j e t h t, cilit i kapçoj veshin një mîz e shkret, dhe ky korse të ruhet prej mîzës, — e hajnati veshin dhe maçeku si e pâ veshin e thiut, kujtoj se âsht mî dhe u nturr e ja rroki veshin thiut dhe ja kapçoj me ata dhombët e mprehët si gjylpona. Thiu u ntremb fort shum dhe bërtit e çajti malin tuj rikât! Maçeku i vorfun si u ntremb prej thiut, iku dhe ju ngjit atî druni. ku u kishte msheh arusha.

Arusha e mjer kujtoj, se e pa i drashtuni maçek dhe tha: „Ah! un e mjera! kjo bîsh e çkyejti thiun dhę tash povjen të m' zëne dhe mû! "Dhe kështu kjo kcej prej drunit dhe u gremis posht!

Maçeku i vorfun, i ntrembun prej thiut dhe prej arushës, i plasi tëmbelthi prej frige dhe u ngatrrue fort shum, po prap kcej prej drunit dhe u nturr të mshihet në at' gëmushën, ku u kishte msheh ulku; cili kujtoj, se i èrdhi me e çkyet dhe atë. — Ulku i mjer iku dhe mori malet tuj uluruet,

Kështu pra, maçeku doli me t' vërtet trim i drashtun prej frige! Po dhelpëna, nuseja e maçekut, — u këput tuj qeshë dhe mbas si i erdhi basi, vote dhe e mori dhëndrrin e përpurthun prej gëmushet, aty ku u kish rrudh prej frige! Por mekjon se u ntremb fort shum: s' dreku prej lopës, që çkyen bishët e malit për me e gashit dhëndërrin e dhelpënës, maçekun.

Qerreja e madhe në qiellt.

Në àta kohët e kalueta, në tôkët u bô një thâtî e madhe: Shtërpuen rreket, viat, kroenët, prroenët dhe pusat! U thajtin drût dhe kullosa; e bagëtia dhe njerëzia zûn të vdesën prej etit madh.

Një nat një vajzë doli prej nji shtëpie me një cafk në dôr për me kërkue pak ûjë për të âmën e sajë, të sëmûn. Po kjo e ngrata s' mundi me gjet ujë kurkundi dhe u kthue të shkojne më shtëpî, po u lodh shum dhe râ mâ bârit thât në fush dhe e zû gjumi. Mbas pak kohe si u çlodh tuj flet, u çgjum prej gjumit rënd dhe mori cafkën në dôr, po cafka ishte e mbushun me ujë të kthillët dhe të ftohët! Çupa u gzue dhe e ngriti cafkën tuj ju dridh duert të pine pak ujë; por bafas i erdhi nërmend e âma e sajë, cila dergjej e smûn dhe digjej për një pik ujë prej etit madh. Kjo s' piu ujë

dhe u nturr me vrap për në shtëpi për me i çue ujë s'âmës që të lagine gojën.

Vojza e vorfun tuj nxitue, koj nuk e pa një klysh që u kishte shtrit në udhët dhe u pengue më këtë tuj ngarend dhe i râ cafka me ujët. Klyshi zû të cingëllojne dhëmbotshëm! Se dhe ky ngordhte prej e ti për një pik ujë. Cuca u unjë dhe e mori cafkën, prej së cilës nuk u derdh as' një pik ujë, se kjo kûr i shpëtoj prej dorës vajzës, nuk u përmbys as' që u rrukullye, po râ drejt në fund sikur e la me dôr.

Emori cuca cafkën me ujë dhe u gzue shum, se nuk ju derdh ujët. Kjo shtiu në shpullët dorës pak ujë prej cafkës dhe i dha klyshit të pine. Qeni e lakati ujët dhe zû të ngjallet. Po kur u unjë cuca të marre cafkën e drunjt që të skojne, — kjo cafk u bô e argjënd! Si e mbrrini në shtëpit vet cuca te e âma e sëmûn, cilës i dha t' pine ujë dhe të ngjallet, — at' koh cafka e drunjt njëhere dhe tani e argjan, kjo u bô e ârt!

Athere kur ja ipte cuca s'âmës të pine ujë, e âma e cucës i tha bîs vet kështu: „O bî, uni kështu dhe ashtu jom tuj vdek, përande pie këtë ujë ti që të shuejsh etin", dhe ja kthej cafkën e ârt cucës, cila athere e pa se cafka u bô e ârt(!) Vajza mâ menxi se e përmbajti vedin dhe u kthye mbë âmën e sajë të sëmun dhe ju falnderit dhe e ngriti cafken të pine ujë. Po kur e aviti cafkën te buza e gojës të pine ujë, — trokulliti derën e shtëpis një udhëtar, cili lutej për me i dhon një pik ujë kujniki i ksajë shtëpie. Vajza e ngrat përcuell pështymën e gojës në gurmazin e thât dhe ja dha cafkën me ujë udhëtarit. Por sa ja dha cuca udhtarit cafkën me ujë, — në cafkët u dukën shtât margarit të mdhej dhe zû të burojne uje i kthillët dhe i ftohët prej cafkës, cila u bô burim uji të ftohët e të kthillët. E të shtatët margarit u ngritin dale kadale shum nalt gjer më qiellt, prej të cilvet u formue një qerre e ârt dhe shum e madhe.

Njerëzit e pârë.

Njerëzia e pâr, rronjësit e trollit, nuk kan kjon si njerëzia e sotëme. Ata kan kjon shum të egër dhe kan rrojt lakuriq se s'kan dit të vejin, as' të presën e të qepin petka; përande kan vuajt ma shum se na, si prej së ftohtit, ashtu pra, dhe prej nxehtësîs. Ata u kan mpruejt prej egersiave me drû e me gûr, se s' kan dit me mbarue ârmë. Nuk kan dit të larojn, as' që të mbielln fâr; po u kan unshye me pêm të egëra dhe me mish gjahu.

Mâ s' pari në ata kohët e kalueta njerëzia u kâ mundue fort shum; po mbas pak kohe zû të mendohet sesi e qysh me çpik sende

dhe vegla të mprehta dhe u erdhi nërmend për me mbarue spata e thika prej guri të mprehët. Kështu kan mendue dhe kan çpik: bahen, shigjetën, argun dhe të tjerat vegëla dhe ârm, cilat u kan shërbye për me u mpruejt dhe me vrâ gjahun për me u unshye. Mishin e gjahut ata e hanin të njom, t' paziet e t' papjekun, se s' kan dît me çpik zjarm, pa t' cilën na tani s' mundim me rrojt. Shum jeta kaluen kështu, njersa u kujtuen me çpik zjarm dhe t'a pjekën e ziejn gjellën. Mbas disa jetave u erdhi nërmend dhe kjo për me çpik zjarm, cilën e kan çpik kështu: Ata kan marr dy drû të thât dhe i kan fërkue njanin për tjetrin, prej të cilvet drû ma s' pari zû të dale tym dhe mbas pak kohe zjarm me flâg. Mbasandaj zûn të xbutin disa egërsina, cilat zûn dhe ti vetojn sicili për vedin e vet, që të rrehen me këta. Mâ tevona zûn t'i mbieln dhe t'i ruejn si bagëtin e sotshëme, dhe zûn të mledhën fara të egra prej çfardo bime, cilat kan dhon dhe të tjera. Ja kështu zûn të mbielln prej këtynej farëve, cilat tuj i përmbjell disa here, për disa vite me rend, — këta zën të apën pêm të mîr si të sotshëmen

Po sa zûn njerëzia te larojn e të mbielln ârë e kopështna me çfardo bima për unshimin e tynej, — këta zûn të ngulen nepër ata viset që pelqemin; dhe kështu kan zën të: shoqënohen, të bashkohen dhe të dashunohen e të dahen sicili fis veçan si kombe të mbdhej e të vegjël, cilët veçanërisht formuen shtete e pushtete dhe mbretënia. Gjith se çka shohëm sot: parmenda, pllugu, maqina, ârm, telegraf, avullor, hekurtore, letër, shtyptore, libra dhe të tjera — nuk jon të mendueta dhe të çpikuna me njëhere, po dale kadale, njëna mbas tjetrës.

Me mundim të math ka rrojtun para nesh njerëzia, cila ka menduet dhe u ka kujtue për me çpik punën dhe shum vegla prej çfardo llojesh për mâ mir rrojtjen e jon dhe jetimin e tòn njerëzîs. Përande na lypën t'u falemi-nderit fort shum prindvet t'an, cilët na jon shëmbëll me vepërat e tynej; po na lypën të përparojm në çfardo mësim për me çpik dhe mâ t' mira vegla, tuj i ruejt dhe këta që kemi gjet prej prindvet t'an trashëguet dhurat.

Për me përparue njeriu në çfardo msim e dituni, ky lypën të msojne më gjuhët vet, më gjuhët âmtare. Kështu mundën me nis cilido komb shum shpejt në udhët gjënd të kjytetnimit dhe të kullturës.

E âma dhe i biri.

Nxito bîr ti nxito!
Dhe në msonjëtore shko;
Shtrëngohu shpejt të mbrrîsh,
Po dhe urt atje të rrîsh.

Atje e mira të thrret,
Ja dhe shoku ku të pret;
Shpejt sa je ti i rî —
Të msojsh shqyp istorî.

Ja kumbona rrehën!
Ti mâ s' je për n' prehën,
Po për në msimtore;
Ze shokun për dore.

Nxito mos vonohesh
Dhe bukur të msohesh!..
Fort mir ti ven roe
Dhe msojsin ndëgjoe,

Se je shum i mitun,
Shpejt t' bohesh i ditun!
Nxito mòlli im —
Gjuhën mso me gzim.

Ndëgjom bîr i vogël,
Si dushku me gogël,
Fitoe ti ditën,
Se m' ty kemi pritën!..

Kqyr të bohesh trim i mîr!
Zoti t' dhasht bekim dhe hîr!..
Gjuhën e vet ti t'a msojsh;
Amë e âtë të nderojsh...

Kështu bîr bota msojn
Dhe shum thell kta mendojn;
Gjith se çka në këtʼ jet:
Kta me msim i kan gjet.

Merr bekimin biri im —
Dhe n' msimtore shko si trim,
Se tani ti, për msim jee:
Në vogëli gjith çësht nxee.

Ja âma gjith të thash:
Abetar dhe plumç të dhash...
Gjuhën e vet mir të msojsh;
Edhe kurri t' mos harrojsh.

Se kjo âsht themelore,
Gjuh e vet gjuh lindore;
Kush e mson shum përparon!
Dhe si nierî bukur rron.

Gjuhën e vet si t'a nxësh —
Dhe të tjerat mos i lësh;
Po nuk jon themeli!..,
Tjerat gjuha që s'i dî.

Eveta âsht themelî,
Cilën lypën n' vogëlî:
T'a msojn fmia në msimtore,
Kombëtare dhe filltore.

Ndëgjo âmën se çët thot,
Për me pâs bekime plot;
Ndryshej biro, s'ka shpëtim,
Po fjeka dhe shum rrënkim!

Këshilla e mîvet.

Njëhere në ata kohët e kalueta u kishin mledh mît të këshillohen sesi e qysh të mpruhen prei anmikut vet, macës, cila i gjuen dhe i zê e i faron dhe nuk i lê urt të brin e t' bojn dom. Mledhia e mîvet ishte shum e interesçëme dhe e gjâll, se kështu e dishte koha, mekjon se interesi ishte për gjallimin e tynej, që të përluftojn sesi e qysh të sigurohen.

Mekjon se këtu në këtë mledhî çështeja ishte për gjallim e jo për vdekje, — mît shyrëshin dhe këshillohëshin me interes të madh, tuj u mendue, sesi e qysh me ndenj kundra anmikut drashtun, macës, me t' cilën mâ s' don me pas' as mârr, as' dhôn!

Ngrihet në mledhît një mîçk i vogël dhe thot me mitunin e ti, që t'i mviret një zile maces, që t'a ndiejn kur i gjuen dhe të ruhen prej ksajë. „Bravo, bravo, të lumt!" i than në mledhît mît mîçkës dhe një me një filluen t'i mviern macës një zile. Mbas si filluen mît për me ju mvjerr zileja macës — këta zûn të gzohen dhe të kcejn prej gazmendi. Po mjerisht, se për pak kôh ishte ky gzim; sepse doli një tjeter mî para mledhîs dhe pyejti, se kush ka me ja mvjerr macës zilen? Para ksajë pyetje heshtën të gjith mît, se s' guxonte kurkush me thon se ja un do t'ja mvier zilen macës.

Keq u çkurazhuen dhe u dëshpëruen mît dhe u rrudhên sicili në vrimët vet prej frige. Maca mbeti pa zile gjer më sot, dhe i gjuen

mît shum drashtun t'i zëne dhe t'i përtrypine të gjall prej nahari që ka më ta, cilët ruhen prej macës fort shum dhe gjer më sot.

Besëtari qèn.

Një tregëtâr e hypi kalin e vet dhe u nis prej kjytetit vet për në një katund. Këtë e ntoqi dhe qeni i ti, cilën fort shum e deshte tregëtari. Tuj u kthye prej katundit tregëtari, këti i râ kuleta me t' hollat, pa mos skënue. Qeni e pa se i râ kuleta, po s' mundi t'a kapçojne dhe t'a bajne, se ishte e mbushun me argjand dhe u nturr me vrap të mbrrine kujnikun e vet, tuj uluruet!... E mbrrini zotënin e vet qeni dhe zû të ulurojne e t'kcejne para kâlit, cilën deshte t'a ndaline. Tregëtari zû t'merekullohet! vall ç'e gjeti qenin e vorfun që po tërbohet? (!) Dhe po përpiqet t'a pajtojne qenin. Mir, po qeni si i tërbuet po uluron dhe gjith nja po i pret udhën kujnikut vet. Tregëtari si pa se s' mundën t'a pajtojne qenin, për të cilën kujtoj se u tërbue dhe ky nxori gjashtoren e ja çkrepi qenit vorfun! Qeni i plaguet! shkoj prap tuj cingëllue atje ku i kishte râ kuleta me parat e tregëtarit; po tregëtari mbas pês minutash udhëtimi, i erdhi nërmend për me kqyr se mos ju ka rrëzue doj gjësendi prej dueqvet. Kur kqyrën ky, kuleta me t' kollat nuk i âsht! Këti i erdhi nërmend bafas për qenin, cili i tregonte ndodhjen që i ndodhi dhe zû t' pendohet me ah! e me oh! se ç'bona? Jo aq për të hollat që i hupën, po sepse vrau qenin.

Kthehet prâp tregëtari dhe e mbrrini aty, ku i kishin râ të hollat, cilat qeni i plaguet i ruente me shpîrt nër dhômb. Tregëtari xbriti prej kâlit dhe një me një rroku qenin dhe kqyrte sesi e qysh me i ndih për shpëtimin e gjallimit qënit, cili i lëpiu dorën kujnikut dhe ngordhi Tregëtari i ngrat zu t' qajëne, po shkoj qeni besëtar, cili i shpëtoj pasunin e kujnikut.

Korpi i nlerut dhe shokat e tî.

Njëhere shokët e korpit njeriut u zûn nërvedi dhe u qërtuen njani me tjetrin.

— Nuk domi mâ të hecim, as' që domi me bâjt korpin, than kombët shokëvet korpit.

— Nuk ju unshej mâ, as' që due me përtyp doj send për barkun, tha goja.

— Po dhe na nuk u jemi sejment e juej t'u ruejm, që t' mos' pengohi dhe t' përmbysi, than syyt.

— Kështu dhe na s' jemi cfurk e tërplote, që të bajëm çfardo sendi për gojën e për barkun, than duert.

U zembruen shokët e korpit dhe u mohuen njani prej tjetrit! dhe kështu zûn mâ të mos i ndihin njani tjëtrit. Këta u qërtuen dhe u mohuen njani prej tjetrit. Dhe kështu i ntrusi përtesa e i verboj.

Mîr, po këta zûn të lishtohen e të shëmbëtohen, njer sa gjith korpi zû të thahet e të xbehët keq. Korpi i ngrât mbet si trup pa shpîrt; i pa mburrun as' prej kujë: E la dora dhe komba, syni dhe goja. . .

Atëhere pra, këta, e muernvesht, se gabuen që u qërtuen; e muernvesht, se kjo âsht një marrësi dhe një dòm i madh për sigurimin e gjallimit tynej. Këta e muernvesht fort shum mîr tani, se njani pa tjetrin s' mundin me rrojt në korpin e njeriut, cili keq u këndell dhe u afërue afër mordjes.

Filluen këta të pajtohen njani me tjetrin dhe zûn përsëri të shokënohen dhe të bashkohen e të vllazënohen. Nisën këta në punët shent dhe për pak koh zûn t' forcohen në at korpin e njeriut, cili dhe për pak desh vdiq.

Korpi për pak koh u shëndosh dhe u forcue mjaft për me mûnd të rrine kundra çfardo gjëje të drashtun, kundra anmikut, cili dhe përpak desh e ndrypi për mos me jetue mâ në faqet dheut; po ndizot, se u kujtuen shokët e këti korpi dhe i erdhën më ndihëm dhe e shpëtuen korpin dhe vedin prej mordjes drashtun.

Mekjon pra, dhe bijt e korpit Shqypënis të kujtohen dhe të vllazënohen e të bashkohen dhe t'i ndihin këti korpi, — me t'vërtet u thomi, se kombi Shqypëtar për së shpejti dot' ngjallet dhe dot' vine në vedi për pak koh, për me mûnd të rrine kundra anmiqvet për gjallimin e vet për shum jeta në faqet dheut, si komb i veçant.

Një mbret dhe shërbetori i tî.

Një mbret kishte shum shërbetôr, nër të cilët dhe një djalosh tre-katërmbëdhet vjet. Një nat mbreti e thrret shërbetorin e vogël për me i shërbye, po këto e kishtë zën gjiumi. Mbreti ngrihet dhe vete tà kërkojne, po e gjeti tuj flet djaloshin mâ njî selje në nji sallon të pallatit.

Mbreti u afërue tà sqojne, po pâ një letër aty ku flinte djaloshi, të cilën letër ja kishte dërgue e âma e djalit. Deshnoj mbreti të dine se çka âsht shkrue në kët letër dhe dale kadale e hoqi letrën, gjumsa e së cilës ishte nan djalin.

E leçiti mbreti letrën, cilën e âma djalit ja kishte dërgue dhe i shkruente në të shum shëndet dhe i falej-nderit për dashunin e djalit që kishte më âmën e vet dhe i tregonte, se sumën e t' hollavet që i kish dërgue djali, kjo e kishte mârr dhe i falej-nderit për dnihmën qe i kish bo së âmës të rrojne.

Mbreti ja mbushi plikon e letrës me para dhe kadale la la aty ku flinte djaloshi. Masandej shkoj mbreti në një tjetër dhom dhe u mendue tà çgjumine djalin për mos me ja mârr doj tjetër shërbetor t' hollat që i dha djalit. U kthye mbreti dhe vote te dera e sallonit dhe zû të trokitine derën e sallonit për me u sque djali. U çgjum djali dhe kcej prej seliet e skoj të çeline derën, po kur pa ky, se âsht mbreti vet—u habit dhë zû të dridhet prej frige!

— Ti shum rënd flê! i thot mbreti. Djali prej frige dhe prej turpi u ngatërrue dhe u kthye prâp te selia aty ku flinte; po dhe këtu ky u habit, se pliku i letrës ishte plot me para të arta, cilat u derdhën tuj ju drîdh duert! Djaloshi zû të qâjne dhe nja me nja râ më gjunj para mbretit, cili i thot: „Çët' gjet, përse qân? Perse ntrembesh?

— Madhni e Juej, thot djali mbretit, nuk dî se kush ma mbushi plikon e letrës me para për me m' hûp!

— Jo, thot mbreti. Uni tà mbusha plikon me para, se ti kjonke një djal i mîr dhe dashke âmën e vet, cilës i çueke t' holla për me jetue. Kështu pra, t' jesh i përndëllyeshëm dhe âmë e âtë dashës. Perëndia kurri s' të lê në mundim dhe dot' të bekojne përhere, se kjonke zembër bârdh dhe i dhëmbotçëm; përande dhe uni dot' të apë shum të mira për mâ mîr rrojtjen tënde, dhe të âmes, cila paska shpresën vetëm më ty. Merri tani këto para që të dhesh dhe ja dërgo âmës tënde që të gzohet dhe të rrojne mâ mîr.

O, sâ mir kishte kjon të mëshirojne dhe të ndihmojne shërbetorët e vet sicili mbret, kur përpiqën këta shërbetor për âmen e vet.

Nuseja e rê dhe rrembi i dushkut.

Nusen e rê, bukëlën, e kishte zën gjumi nan hiet të nji dushku. Po mekjon se frynte era, kjo e lëkundi dushkun, prej të cilit râ një kokër thjeri (lani) prej nji rrembi dhe i bie kres nuses rê. Kcej kjo bafas e trembun dhe iku; po tuj ukë, kjo u ndesh me një ketërr, cili e pyejti:

— Përse ikën kaq me vrap dhe e trembun?

— Ah, mos më pyetni! Thot bukëla. Më kishte zên gjumi pak nan hiet të nji dushku, prej të cilit u çkul një rremb i madh dhe më râ ma krês. Tani po merekullohem se si mbeta e gjâll!

Ketërri i tha lamtumîr bukëlës dhe shkoj të kqyrine se ku râ rrembi i dushkut; po mbë at' ûdhë ndeshi ky një lepëruc, së cilës i thot ketërri, se ka râ një dushk i madh dhe desh kishte pëltuc bukëlën tuj flet kja nan hiet të dushkut.

Në at' koh prëmje lepëruca ndeshet me një mî fushe, te cilit i thot, se sot shum kishte gjumue më nji vend, ku rrufea râ tuj

kërsit ma nji dushku. Dushku u ça dhe u rrëzue e râ ma nuses rê, bukëlës, së cilës i zû këmbët dhe bishtin.

U afrue nata dhe miu fusharak shkoj te shokët e vet, të cilët ishnin në nji mledhje mîsh. Ky atje, në at' mledhje, zu t'u kallzojne ndodhjen e nuses rê, të bukëlës; po ky nuk u rrëfen të vërtetën shokëvet. Ky u thot mîvet në këtë mledhje, se sot diku paska tërmet dhe u lëkund gjith toka! Dhe kështu u bôn dome të mbdhaja, se u rrëzuen shum shtëpia e pyj mali dhe pëltucën bukëlat, prej së cilavet mâ s' mbetën të gjalla as' një. Mît e ndëgjuen shokun e vet, laimtarin e ndodhjes merekulluet dhe zûn të gzohen; po fare për pak koh, se mbas pak kohe prej nji pqihe bâri dueln shum nuse të rea, të cilat kur i pân mît, këta u përpurthën prej frige dhe ikën e u rrudhën të gjîth në vrimat e veta.

Dy cilonj më nji ftêrr!

Një dit notonin dy cilonj në nji llomb të thêll, dhe tuj notue këta, luenin të dy bashk dhe gzohëshin në të rît e vet,

I ndeshi një peshk plak dhe u kthej kujdesën, që të mos dalën prej llombit thell në xgriptinët (në cekë), sepse atje gjahtori peshkzënës, hedh rretën tuj gjuajt peshk dhe do t'i zëne.

Cilojt sikur u trembën pak, po prap shpejt harruen dhe tuj notue e tuj luejt, këta u gjendën në gjvîn e xgripët. Por sa dueln prej llombit thêll — i zû në rretët gjahtori bashk me shum të tjer cilonj. I xbrazi ky në të thatën tôk dhe i mlodhi e mbushi strajcën me cilonka.

Mbas si hodhi dhe nja dy here rretën peshkzënsi, zû dhe disa peshkij të mdhej, dhe mbas ksajë e mbështolli rretën e shkoj në shtëpit vet për me i fërgue për drêkë.

I shtiu në fterrët, gjahtori cilojt dhe i vû në zjarm për me i fërgue; po ata të dy cilojt, që s' ndëgjuen peshkun plàk, po dueln në vît — zûn të ndiejn dhimta të mdhaja, si dhe të tjerët.

— Njani cilue i thot tjetrit: Ah! kurri mos' ngjefsh, se ti më gënjeve të dal në vit xgripët të më zëne gjahtori në rretët dhe tani tëm fërgojne. . . Ti i ke thon këti të më zëne, se ja nan ty s' ka zjarm; ja thingijt nan ty jon të shymbët; e uni fatziu u dogja e u poqa, tuj më fergue këtu në fterrët.

— Hesht rrenavec! se këtë ti e bone, e jo uni. Nan ty, jo vetëm që s'ka zjarm; po je dhe në skojt të fterrës, ku s'të merr flaga si mû. Ti vetëm çpifje po më tregon dhe po më rrën, se të dhemb. Ty kurkush s' të ngucën me mahjen e lugës, se ti më trathtove dhe më dhae në dorët gjahtorit, për me të lëshue ty prâp në llombt!.. i përgjigjet tjetri cilue, cili nuk âsht mâ fatbardh se tjetri.

Kështu të dy cilojt nuk i zûn bês njani tjetrit gjer sa u fërguen dhe u rreshkën mjaf mîr në ïterrët, prej së cilës i xbrazi në kupët gjahtori dhe u gostit mîr, mîrë.

Tregëtari dhe kusari.

Një tregëtâr kishte mârr me vedi mjaft të holla dhe u nis për në nji katund, të blejne disa tesha për tregtarni. Tuj udhëtue, ky ndeshet me një kusâr në udhët! Kusari bafas i drejtoj gjashtoren tregëtarit dhe i thot: ja të hollat ja të shkoj gjallimi! Tregëtari i ngrat u ndrû dhe zû të dridhet, tuj pâs dhe ky gjashtore me vedi; po s' mundi t'a përdorine, se kusari bafas e nkrehi gjashtoren e ti kundra udhëtarit, cili zu të mendohet se si të shpëtojne tanî më këtë ôrë të keqe. U kujtue tregëturi dhe i thot kusarit tuj u dridh: „Uni pasunin e ime tà fali zotëni, po këta të holla që kom me vedi, nuk i kom të gjitha t' vetat, po i kemi shoktarnisht me pjesëtarin e im, cili nuk dot' më besojne se mi kini mârr pa mos pâ doj shenj që të vërtetonet. Përande ju lutem, merrni këtë petkun (pallton) e ime dhe vinie mâ ati drunit dhe çkrepnie levorveren mbë petkun dhe bonie vrima, vrima, që të vërtetonet pjestari im, se mi muert të hollat me të fôrt".

E mori kusari petkun prej tregëtarit dhe e mvuer më nji drû e u kthye më të t'shtjere me gjashtoret, që t'a bojne me vrima. Mir, po njer sa kusari matej të çkrepine gjashtoren për me varrû petkun, — plumbi i gjashtores tregëtarit — varroj kryet e kusarit, cili gjer sa matej të çkrepine, — tregëtari bafas nxori gjashtoren dhe ja çkrepi dy-tri here krês kusarit, cili u shtrî në tôk dhe vdiq një me një!

Kështu pra, tregëtari shpëtoj të hollat dhe vedin, po mos e dhasht zoti të ndeshet njeriu me kusâr njerëz kurri. Shum mâ mîr kish kjon pra, që t'mos ket njerëz të liq në këtë jet, po mekjon se kâ, na lypën të ruhemi prej këtynej dhe lypën t'i ntjekëm dhe t'i burgojm, për mos me bo këta dome njerëzis ndershëme.

Zotënia dhe shërbetoreja.

Një njerî i pasun kishte pajtue një shërbetore për me i vrahue punët e shtëpîs. At' përme shërbetoreja tuj ndez llambën, i râ një fille çkrepës prej kutiet, të cilën nuk u ûlë tà marre dhe tà vene prap në kutit fillen e çkrepësit. Zotënia e pâ se kur râ filleja, po heshti për me pâ se a âsht kujnic shërbetoreja, e cila s'ishte kujnic.

— Merre këtë fille çkrepës që të râ posht, se neser përma dot' ndezish llambën! i thot zotënia.

— Eh, sâ lugqafi dhe shtrentavec i ngurët! murmuroj shërbetoreja nër vedi, tuj besue, se me t' vërtet kështu âsht zotënia i sajë.

Më të nesërmen dit vjen një grue e vorfun te ky zotëni dhe e lutën për me ndihmue me doj gjësendi, se i shoqi i ksajë gruje ju smuke dhe fëmia po i durojn për Kapçitin e bukës. Zotënia nxori dhe i dha grues vorfun 10 franga! Kur pâ shërbetoreja, se zotënia i sajë dha grues vorfun kaq shum të holla, — kjo u habit! Zotënia i sajë e shënoj se kjo u habit dhe u kthye mbë këtë e i thot:

— Ti dje prëma u habite kur të thash të ngreshë fillën e çkrepësit, cila s'bon ma shum se një aspër, se një kuti âsht 5 para. Tani pra, habitesh, se si idhash grues vorfun 10 franga! Kqyr këtu shërbetore, ti mos kujtojsh se njerëzia në këtë jet s'kan detyra, të cilat, sicili njeri lypën ti çdetyrojne aty ku duhet, e jo aty ku s' duhet. Përande njeriu lypën të shtrëngojne pesëshin, që të fitojne groshin. Dhe kështu njeriu si të pasunohet, lypën t'u ndihine të vorfunvet, ja sikundra i ndiha dhe uni ksajë grueje të vorfun, së cilës i dergjet i shoqi dhe i durojn fëmia për nji kaçore bukë.

Shërbetoreja u turpënue fort shum dhe që më atë ôrë filloj të bohet kujnic e mîr, se zotënia i sajë ishte kujnik i mir dhe kjytetar i ndershëm; përande ishte dhe tregëtar i pasun dhe mirbomës.

Në shum vise shërbetorët dhe shërbetorkat e mira bohen të liga dhe të ligat të mira me të sellunit e mir, ose të ligë të zotnijvet tynej.

Llandat bimat dhe gjallonesat.

Gjith se çka shohëm në këtë jet, âsht e krihuet prej Perëndîs dhe emënohet Natûrë, në të cilën gjinden gjith këta llënda; bima dhe gjallonësa. Gjith këta jon të krihueta prej Perëndîs, i Cili âsht çpikësi dhe kujdestari e guvernori i gjjthsisë.

Në kqyrshim me kujdes gjith këto të çpikuna të Krihonjësit, na dot' shohëm, se këta sortohen në shum sorta, cilat s' gjajën njana tjetrës.

Mâ s' pari të kqyrim gurin! Ky s' ndien dhimta kur e shkelim dhe kur e thejm e bojm mûr me këtë. Ky s' vendohet vetvetiu pa mos e nguc njeri me dôr. Guri âsht një llënd pa shpirt; ky s' mundën të rritet dhe t'madhohet. Gjith ata llëndat, apo trupat, cilat i shëmbëllejn gurit — me një fjâl emënohen *minerall.*

Të kqyrim tani kullosën, barin dhe lulat në livadhet. Të kqyrim dhe të tjerat bima në fûsh dhe në bjeshk, si dhe ata të drithit e të tjerat. Të kqyrim tani dhe drût e pemëvet në kopësht! Gjith këta jon nkrihesa pa ndiesa, të cilat s' mundin të lëvizen vetvetiu, se jôn fôrt

të ngjituna në dhêt; po këta gjallojn dhe rriten vetisht. Gjith këta emënohen rritësa, apo bima që rriten dhe rritësa pemdhona.

Të kqyrim tani mizat, të cilat fleturojn në fyromë! Të kqyrim fleturushkat dhe mbletën, dhe të cilat fleturojn në fyromët dhe qëndrojn lûlë më lûlë! Të kqyrim dhe shpezat, të cilat fleturojn rremb më rremb! Të kqyrim dhe trumbët me dhen dhe tjetrën bagëti, si: lopën, dhin kâlin, mushkën, derrin, kamillën dhe të tjerat, të cilat ndiejn gzime dhe dhimta; gjith këta lëvizen, hecin dhe ndiejn e njohin. Të gjitha këta jon krihes e krihuet prej Krihonësit Hyjë. Gjith këta emënohen gjallonësa, ose bagëtî, se gjith këta mlidhen më një, të cilat jon prej asi lloji të gjallonësavet. Ndryshej na i dajm sicilën racë mbas llojit me emnat e tynej të veçanta: Bagëti, Shpêz, Shtërpij dhe të tjera.

Edhe njeriu hynë në këtʼ nomer të këtynej gjallonjësave, të cilavet pak u shëmbëllen me korpin e vet, po ky ndryshon fort shum prej të tjeravet gjallonêsa, se ky mundën: të mendojne, të ndiejne fort mâ shum dhe të kuvendojne. Me një fjal njeriu u âsht mbret dhe pushtetës mbi të gjitha gjallonësat, llëndat dhe bimat, të cilat jon të krihueta prej gjallim-dhënësit Krihonës për mâ mir rrojtjen e njeriut. Përande njeriu lypën fort shum ti faletnderit Perëndis, se e ka çpik këtë të jet mbret përmbi gjith krihesën dhe rronjësit e sajë në Naturët. Mâ shum lypën ti faletnderit njeriu Krihonsit, se Ky i dhuroj njeriut ndërgjegjëje, ndiesa dhe shije për me mbretnue në këtʼ jet; po mjerisht, se njeriu keq i përdorën gjith këta bekime dhe kështu vuen.

Ulku dhe arusha.

Ulku âsht një bîsh e rrepët! Kjo egersi pillet dhe nëpër malet tʼona. Asʼ një egërsi nuk i bon keq e dòm njeriut, se sâ i bon ulku. Ulku âsht i madh sa një qën bariu. Ky ditën e shkon tuj fletun mbështjell në doj stêlë, e natën ngrihet dhe shkon për me kërkue unshim tuj gjuejt. Verën ulku gjën mjaft unshim nëpër malet, po në dimën sʼ mundën të gjëjne, dhe kështu ky xbret prej visevet nalta në viset e unjëta për me kërkue unshîm. Shum here ulku hyn mbrenda në katund dhe në kjytet për me rrëmbye doj plaçk Në dimën shum here ulqët mlidhen tok dhe kështu u bien më qaf gjith atynej që ju dalën përpara dhe i çkyejn.

Urusha âsht mâ e madhe se ulku dhe mâ e drashtun bîsh prej e gërsinavet që gjenden nëpër malet tʼona. Arusha në kqyrje sʼduket të jet e çkathët dhe vraponjëse, po âsht shum e fôrt. Arusha âsht shum lesharake; kjo tôn lëkurën e kâ me lesh të ashpër, po e ka

skllunga, shllunga. Turinin e ka si t' gjateshëm. Kja unshehet me mish, pemë, rrënja dhe të tjera; po fort shum e do mjaltën. Përande shum here turitën atje, ku ka mblet dhe kosha me mjalt. Arusha shum leht u ngjitet drûnavet; përande drohen shum gjahtôr dhe nuk e ntjekën ashtu si duhet këtë bîsh. Lëkura e arushës mbâ shum ngrohët dhe âsht shum e shtrejt. Vjami i ksajë bishe pra, u bon mir atynej që kan revmatizëm, të cilët e marrën vjamin e ksajë egërsie dhe e fërkojn at' vendin e trupit ku ju dhëmb.

Gjyshi e gjysheja dhe zogu i merekullueshem!

Në ata kohët e kalueta njerëzia kan rrojt shum vjet. Një plák dhe një plâk kishin mbet pâ femî dhe shum të vorfun. Këta dy pleq kishin pas vetëm nje shtëpi, po dhe kjo mâ zu të rrezohet. Gjysheja e vorfun diçka punonte disa pun të hueja sa për kapçitin e bukës; por gjyshi ishte përtonjës dhe s' punonte, as' që deshte t' ket brig për gjallimin evet! Kûr gjith gjindëja punonte, — ky shtrihej ndën doj dru që kishte hie t' madhe dhe flinte. Po kûr e shtërngonte dimëni, ky plak përtonjës nxirte ka doj shtyll prej shtëpis dhe i vinte në votrët të digjen për me u ngrôh; po shtëpia zu të rrëzohet, se plaku tuj nxerr prej shtëpis sot një shtyll, neser një trâ, mbasneser drras e të ti. tj.—shtëpia u rrënue.

Një nàt, kur zu të fryne Veriu me at' vershëllimin e hôll — e mbushi shtëpin plot me dbôr. Plaku dhe plaka menxi se pritën të xbardhet dita, se zun të ngrîn prej së ftohëti. Në mingjest posa u ngrit plaku prej shtratit, zu të kqyrine se ku të nxerre doj drû prej shtëpis, cila mâ lëkundet dhe dot rrëzohet fare; po plaka e vorfun kur pa se shtëpia po lëkundet, zu t' bertase:

„Ah, plak, o plak i shkret! Ç' bon ti kështu? Apo do fare t'a rrënojsh shtëpin dhe t' jesëm përjashta në dëboret? Hiq e shko në malt për drû, që t' mos vdesëm prej së ftohti!"

Plaku e ndëgjoj plakën dhe rroku spatën e shkoj në malt për drû. Si e mbrrini në malt, ky kqyri një drû të mir dhë zu t'a prese. Por sa i rà drunit me spatën njëhere, — ja se ku prej një vrime të drunit doli dhe fleturoj zogu i merekullueshëm.

— Ç' kërkon këtu, o gjysh? e pyetën zogu.

— Erdha për drû, përgjigjet plaku.

— Fort shum mir, thot zogu, shko dhe ji në prehje, se neser dot kini drû sa të doni në shtëpit juej; vetëm mos më prish shtëpin e bukur që kom mbrenda në këtë drû.

Plaku zu t' mendohet e t' merekullohet! dhe shkoj prap pa drû në shtëpi. Plaka e vorfun kur e pâ se pa drû vjen plaku, zu t'a

qërtojne e ta nemine; po plaku i thot plakës se ç'e gjeti kur zu t' prese drû. Domethën i tregoj plakës ndodhjen që i ndodhi me zogun e merekullueshëm në malt dhe plaka si e muer vesht mir plakun, zu të gzohet.

Mbas si e shkuen natën në mundim, më t' nesërmet po kqyrin, —se në obôrt kan një grumbull (kamare) me drû! Zû t' çajne plaku drû, ata panica të thâta, cilat plaka i bante dhe i çonte në drunësët të votrës të kallin zarmin për me u ngroh; po shtëpia shum e rrëzuet, apet veriu e mbushi me dëbôr.

— Po shko a plak, te zogu i merekullueshëm në malt dhe i thuej të na ape shtëpi dhe një pasuni të madhe ky zogu i ytë, thot gjyshëja gjyshit.

Gjyshi e ndëgjoj plakën, shkoj në malt, i râ drunit me spatën dhe zogu doli.

— Çëdo, o gjysh? e pyetën zogu.

— Kom ardh për me t'u lut të na apësh një shtëpi t' mir, një pasuni t' madhe, përgjigjet gjyshi.

Fort mir i thot zogu, shko me shëndet dhe kî shpres e prahje.

U kthye plaku në shtëpi dhe i tha plakës ndodhjen e dyt me zogun, dhe kështu këta tuj shpresue rân të flen; po më t' nesërmet kur u squen prej gjimit, çë të shohën! Këta mâ u pasunuen, si me shtëpi t' mir, ashtu dhe me komje t' madhe.

Rrojtën një koh plaku e plaka si njerëz të pasun; po nuk shkoj shum koh, këta zun të ndiejn një pa knaqëje dhe plaka i thot plakut;

— Po shko a plak, te zogu i yt dhe i thuej ty tët' bojne mbret, dhe mû mbretënesh.

Plaku shkoj në malt, i râ drunit dhe zogu doli. Ky i thot, zogut, se plaka më çoj tët' thom për me m' bô mû mbret e plakën mbretënesh.

Shko me shëndet, se gjith se ç'ka të doni, kâ për me ju dhon juve, i thot zogu plakut.

U kthye gjyshi në shtëpin dhe i thot plakës gjith se ç'i tha zogu; dhe kështu këta më të nesërmen kur u squetën prej gjumit, u ngritën prej shtratit si mbret e mbretënesh!...

Këta mâ zun të rrojn si mbret e mbretënësh. Po gjyshëja mbretënesh prap zû të ndiejne një tjetër pa knaqësî! dhe e çon apet te zogu plakun; tuj i thën: Shko ma shpejt dhe i thuej zogut yt, të na bojne mbret mbi mbretnat, cilët të na binden nee. Përveç ksajë, të na bojne mbret dhe mbretënesh për mbi gjith shpezët e malit dhe për mbi këtë zôg, e cila të na shërbejne.

Shkon dhe këtë here mbreti plak te zogu dhe ja thot gjith porosiat, që i porositi plaka mbretënesh.

Shko i thot! zembëruet zogu i malit dhe mshihet në vrimet. Shkon plaku prap në pallatt dhe i thot plakës lakmonjëse, cila do shum madhështi... ashtu si i tha zogu.

Erret dhe bien të flen, mbreti e mbretënesha, po më të nesërmen kur u ngritin prej shtrati,—çë të shohën! s' kâ as' shtëpi, as' pasuni, as' kurri gjâ; përveç se at' vorfunin e pâr me disa të shtueta në shtëpin e rrënuet, në t' cjlën po dridhëshin si thupëra ndë ujët prej së ftohëti.

O! Kush do shum, hupën dhe atë që kâ! Por kush prishën shtëpin e Zogut—i bie pika në vend. Kështu thot shpeza jon „Shqypeja e Shqypënis".

Voet, apo vezat.

Voet jon një unshim i mir për njerin. Në shum vise të kjytetënuetá voet i mledhën dhe i mbërthejn në arkësa e i dërgojn atje, ku kërkohen ma shum. Në Shqypëni voet jon ma t' lira, se édhe si mledhën tregëtarët për me i dërgue atje, ku i gatuejn ma shum. Për shkakun, se në Shqypëni édhe s' ka udhë të hekurta dhe të tjera lehtësia për me tregëtue me këta pem pulash, voet, cilat në Shqypëni s' ja u din Xhmimin dhe s' din se si t'i gatuejn; përveç se me i fërgue në fterrët me tlyen (gjalp); apo me i zie në ujë dhe me thye donj voe në çorbët.

Një voe ala kok—Mirni sa voe doni, po të jen friska (taze) e jo të klluçituna apo të vjetra dhe vini në doj en me ujë që të zihen, po lypën të mos jet zarmi i fort që të mos pelsasën. Këta voe, cilat i kemi vu në zarm, në domi që të jen qullaçka, lypën të vlojn vetëm 2 minuta, dhe kështu jon mâ t' mira për stomahun; po në doni pra, që të jen mâ të ngurta, athere lypën të vlojn jo ma shum se 4 minuta, se ndryshej u del shishunia.

Voe syska—Shtiemi në fterrët (tigant) tlyen, cili mbas si të çkrihet, thejm sa voe domi ne fterret, në t' cilën kemi çkrit tlyent dhe u shtiem krip e spec (piprik), po lypën të vem roe, që të mos derdhet e verdha e voes. Përveç ksaj mundim të u shtjemi dhe pak qumbësht e sheqer, po me verojtje që të mos i djegëm, a vetëm t'i rreshkim.

Voet homolet — Voet homolet gatuhen kështu: Thejm sa voe domi në një talir t'i gatuejm. U shtiemi pak krip dhe spec e i rrehim shum, se sa ma shum i rrehim, aq' ma shum fryhet homoleta. Mbastaj si e çkrim tlyent në fterrët—i shtiemi voet e rrehuna në fterrët, cilën e tundim që t' mos ngjiten për fterrët njer sa të rreshken voet mir. Dhe kështu i ham, apo i perndajm për me i hëngër ata klintët t'an në qofshim gjellaxhinj.

Homolet me buk—Voet gatuhen dhe me buk, me magdanos, me kërpudha, me veshnja, me domate, me zhambonj dhe me shum të tjera sende të gjelbura, cilat ndihin fort shum për forcimin e korpit njeriut dhe spastrimin e gjakut ti.

Voeja hyn në çdo gjell. Kjo âsht shpirti i gjell-gatonjësit dhe âsht gjë e unshyeshëme po të hane njeri shum për njëheresh i bojn keq, se kan helm në ta.

Nastas Jos. Frasheri.

Njeriu i verbet dhe kusari.

Një njeri i pasun u kishte verbue prej nji lingimi, cili e çoj të dergjet shum gjat dhe t' mbrâmen e la në t' errët. Ky i mbetuni ullog njeri, kurkuj s' besonte me ja dhon t' hollat për me ja ruejt, po i shtrëngonte vet dhe i ruente. Nbas nji kohe i vjen ndërmend për me i msheh këta të holla më doj vend, ku t' mos i gjëjne leht njerî. Ngrihet një nat dhe shkon tuj u pajmat në kopësht, ku gjymsën e t' hollavet i dërmon në dhêt. Po at' koh kur njeriu i verbët dërmonte dhe mshihte t' hollat, — e pâ fqinja i tii, kusari dhe ja muer të mshehunat para ullogut pasun.

Mbas disa ditsh shkon i verbëti një nat dale kadale në kopësht, aty ku i kishte msheh të hollat për me i pâ se jon apo jo dhe shënon, se t' hollat jon vjedhun. Ju ntek bafas ullogut se kush ja mori t' hollat, sepse e dinte se cili âsht njeri i lig prej fqinjvet. Mendohet i verbeti dhe ngrihet një dit e vete te afërndenjësi i lig dhe i thot :

— O indershëmi fort shum fqinji im, uni kam ârdh te zotënia juej për një këshill dhe zâ bes, se vetëm ju jini ajy që dot' më ipni këshill të mîr. Uni kam pak të holla, cilat due ti apë në doj vend të sigurt, apo ti mshehi më doj vend. Gjymsën e ksajë pasunie e kam msheh në kopësht; po tash nuk dî se ku ti mshehi dhe të tjerat. Si dot më këshilloni ju, zotëni afërndenjës?

— Ju këshilloj ti mshihni dhe këta te ata të tjerat, në at' vend ku e kini msheh gjymsën e ksajë pasunie, se âsht mâ sigur njeri ti mshehine, se sa t' ja ape do nji tregëtarî, cili mundën dhe ti hupine në doj tregëti, i thot kusari ullogut pasun.

— Ju falemnderit për këshillën e mir, indershëmi fort shum fqinj! thot i verbëti kusarit dhe merr lamtumirën e shkon në shtëpit vet,

Fqinji kusâr për njëhere, dhe at' prame, merr të hollat dhe i ve aty, ku i muer; me këthough qëllim, që të ngrene mbasandej të gjitha.

I verbëti shkon më të nesërmen në kopësht, korse të mshehine dhe gjymsën e t' hollavet dhe i gjën në at vent ata, cilat i kishte

vû vjedhësi fqinjë për me marr mâ shum. I merr dhe at' ôr parat e vjedhuna ullogu dhe i çon në shtëpit vet e i mshehën te ata të tjerat që kishte më shtëpi. Më të nesërmen kur shkon afërndenjësi i lig, kusari për me vjedh të gjitha, — çë të shohe, nuk gjën as' një gjë sendi !

Mbas disa ditsh i verbëti ndien zënin e fqinjit, cili po shatitej në kopështin e vet dhe i thot ullogu kusarit: „O fqinjë, amore vesht, se disahere të vërbunit shohën mâ mîr se ata, që kan sy të shëndosh?"

Afërndenjësi i ullogut pasun, kusari, s' pëzajit as' pak prej turpi dhe u bô sikur s' kje ajy e iku prej kopështit për mos me i fôl mâ ullogu i mençëm, cili e shpëtoj pasunin prej thojvet kusarit me dituni.

Mësoni fëmî, t' kini dituni; Që t' mos kini brig ju në pleqëni.

Një katundar dhe advokati.

Një katundâr për të parën here kishte xbrit prej katundit në kjytet për me shit disa njanejara dhe me t' hollat e këtynej — të blejne disa të tjera njanejara (rragullia) për në shtëpî. Mbas si shet e blen katundari rragulliat, del të shatitet nëpër kjytetin, për me kqyr mîr e bukur se ç' ka në të. Tuj u shatit ky, shënon, se në nji shtëpi — hyn dhe dalën shum njerëz. Si pâ se hyn dhe një katundâr në këthough shtëpî, ky e pyetën; „Ku shkon? Mos' âsht kîsh kjo, apo doj tjetër gjë për me kqyr doj send mbrenda?"

— „As' njana, as' tjetra âsht", përgjigjet katundari.

„Këtu gjallon një advokat", — Po çdomethën advokat? — Njerî si dhe të gjith njerëzit, po ky shët mend dhe mburon ata t' paditunit njerëz para gjyqëtarit për të holla. Katundari hyni mbrenda për me kqyr mburonjësin dhe pa mos thën mîr se u gjëjm, apo mîr dita unjet dhe rri në nji seli të but, në të cilën humbi kur ndenj në të. Si e përcolli gjindjen klientale mburonjësi, — pyetën katundarin: „Ju ç' doni këtu? Mos ke doj mardhënje me doj njeri? Mos' ke doj tjetër ngarravi, apo qartje e do me gjykue do kënt? Apo drose shet doj sent dhe kie ârdh ta blejë un? Katundari i përgjigjet advokatit për të gjitha pyetjat dhe i thot se jo; s' kam ksash nevojash.

— E athere çdo ti prej meje, që ke ârdh këtu? Ma kish ânda të t' shoh, thot katundari, mburonjësit, cilit i thot erdha për me t' pyet, per sa t' holla i shet mendt. Advokati u kujtue se katundari s' âsht i ditun, po i mitun dhe zû t' qeshine! dhe mundohej për me ja nxerr at' mejtim prej hinkës katundarit, se ketu nuk shiten mend; po si e muer vesht, se s' âsht leht t'a vertetojnê këthough njeri — filloj ti shese pak mend dhe e pyetën katundarin: „Si të quejn? — Nikôll,

thot katundari. Po emnin e atës dhe llagapin si e kie? Jovan Arushari, thot katundari mburonjësit, cili merr një cop letër të bardh dhe shkruen në të këto fjal: „zotëni Nikolla Jovan Arushari, punën e sotëshme për neser mos e losh, po sot sose". Ja ep fletën e shkruet Nikollës dhe i thot „njam tani 10 grosh!" Katundari pagoj 2 frangat dhe mori letrën e shkruet prej advokatit dhe e shtie në xhept e nisën për në katund, ku e mbrrini në at' koh prâmje dhe u çlodh në shtëpit vet.

Mbas si hangërn darkë, zu sikur t' fryne një erë dhe e shoqeja i thot së shoqit: „Eja a kujnik t'a bajm drithët ka lëmba, se sikundra m' duket dot bjere shî sonte". Njerëzia e shtëpis, fëmia e ktynej kujnikve, nuk i ndëgjonin print për me bajt drithët ka lomba, se ishin shum të lodhun. Disa thon: „S' bie shî sonte", të tjerët thon: ta lom për neser këthough pun". Kcen kujniku më këmb dhe thot: Pritni, se un do t'u thom se çdo t' punojm!" Ky e thrret t' birin, cili dinte pak të leçitine, tuj i thon: „leçit këtu në këthough letër t' shohëm se ç' thot!" Zu djali t' leçitin fjalët e shkrueta prej advokatit: „Zotëni Nikolla Jovan Arushari, punën e sotme per neser mos e loshë". — A ndëgjuet? bërtiti kujniku, „se çdo me thon mend?! I qofshin fal dy frangat dhe i lumtun qoft mburonjësi! Ngrihi, të shkojm në pun të gjithë dhe të mbledhëm drithët e ta biemi mbrenda".

Ngrihen të gjith si t' habitun prej bërtitjes kujnikut dhe e ngren drithët ka lomba dhe e bien mbrenda. Po sa e sosën punën, ja krisi një shî i madh, cili boni shum dome, atynej, që kishin edhe përjashta shum pem të pa mledhuna,

Shpëtoj katundari për 10 grosh unshimin e fëmis për një mot dhe zu të kcejne prej gazi për mend që blejti prej advokatit.

Punën e sotme për neser mos e loshë.

Në do pasuni e siguri të gjëjshë.

Bolku përtonjës dhe zogu i bârdh.

Një bulk i pasun kishte pajtue disa vet rrogëtâr për me i vra hue punët. Mekjon se bulku i pasun kishte shum pasuni; ky kishte dhe shum rrogëtâr, cilët i vrahonin punët dhe ja ruenin pasunin përtonësit kujnik, cili e shkonte kohën e art tuj u shtri nanhie dhe në mehanët e s' kujdesej për unshimin e rrogëtarvet. Kur ngrihshin rrogëtarët për me i kqyr punët e përtonjësit bulk, ky shtrihej në shtrat njer sa dilte dielli mjaft nalt. Dhe kështu rrogëtarët jitnin shum here pa mingjes e pa drek, se kujniku i tynej s' kishte as' një brig për unshimin e punëtorvet, cilët i kishte rob. Punëtorët e përtonjësit bulk si pân, se kujniku i ksajë pasunie t' madhe s' ka as' një brig

për pasunin e ti dhe për rrogëtarët, — kti zun t'a shkojn kohën e art në përtim si zotënia i tynej, bulku përtonjës, cilit zû t'i shkojne puna prapças, se rrogëtarët, le që zun t' përtojn; po zun t'a vjedhën pasunin e zotënis vet. Bagetia zû të ligështohet, arët zûn t' mos apën drith si përpara; dhent dhe lopët zun t' mos apën qumbësht; bulku zû t' vorfunohet, ky mâ s' ka si përpara t' shese: lesh tlyen, djath. drith dhe të tj tj. E hupi shpresën bulku dhe zu të kjahet njanit e tjetrit, miqvet dhe të afërmvet tî për barësimin e vet, për fat-keqëjen e tî dhe për s' komjen nërmjet nji pasunie t' madhe!

Atëhere kur gjindej në dyshim të madh bulku përtonjës, i vjen më t' pâm një fqinjë i tî. Tuj kuvendue këta, hyn mbrenda djali i bulkut me një zôg të bârdh në dôr

Afërndejësi gostiar e merr zogun e bardh prej dorës djalit dhe mbas si e përkëdhelën tuj e kqyr, kthehet mbë bulkun përtonjës dhe i thot:

— O fqinjë, ake pâ ti zôg të bârdh?

— Jo, thot ky; sa zoga që kom pâ njer tani, kan kjon tjetër lloji dhe me ngjyra të tjera.

— Ka dhe zoga te bardha, i thot afërndenjësi bulkut pasun, por këta jon fort pak dhe shum rrall fleturojn. Më çdo katund kâ vetëm një zôg të bârdh, cilën kush e kqyrën t' parën here, këti i shkon puna mbâr dhe përparon më çdo pûn që nisën.

— Kur mundën t'a shohe njeri këtë zôg të bârdh? e pyetën përtonjësi bulk gostiarin fqîn.

— Kjo zôg fleturon mingjes për mingjesi para se të xbardhet dita dhe mledh unshim për gjith ditën. Mbasandej shkon në furrikt vet gjer sa âsht herjet dhe nuk del prej furrikut djeri më te nesërmen dit.

— Atëhere dot' ngrihem shum me nât disa dit për me e pa këtë zôg të bârdh, ciles marar tja gjëj dhe furrikun, thot bulku përtonjës.

Më nesret ky u ngrit me nat, para se të xbardhet dita dhe doli të kërkojne zogun e bârdh. Doli jasht katundit dhe kqyrte nëpër arët të shohe zogun t' fleturojne, po s' e pâ dhe u kthye e erdhi në kopështin e vet, ku ndenji pak; mbastaj u ngrit dhe erdhi në obôrt ku zû të kqyrine nëpër strehat e shtëpîs dhe në kulmin e sajë për me pâ zogun e bârdh, po nuk e pâ. Si u shtit, ky nëpër obort, sheh se një rrogëtar i tî, ka ngarkuet një thes me drith dhe e çon në mehanët t'a shese! Shkon më ân tjetër të oborit për me gjet zogun, po ky kqyrën, se dhe këtu një tjetër rrogëtâr — po i ep nji grueje një kusi plot me qumbësht, cila e çon në shtëpit vet. Shkon ma tej dhe i afërohet katujit, (ahërit), hyn mbrenda te bagëtia; po çët shohe! — bagëtia po rikatën unët, s' ka para tynej as' bâr, as'

kasht! Kqyrën vërrin në mashnët (plevicet), po s' ka; kthehet prap në katuet, po çë të shohe! gjëja keq u ka dobësuet, u ka nlîg; u ka bô si stërvin.

Këtë dit bulku përtonjës nuk e pâ zogun e bârdh, po mësoj disa sende, cilat rrënonjin pasunin e tî shum keq. Më të nesërmen dit ky u ngrit herjet herjet me nât dhe shkoj të kërkojne zogun e bârdh nëpër arët dhe livadhet, po dhe këtu nuk e pâ; po kqyrën, se një prej rrogëtarvet tî—e çon plehët në âr të huej, e jo në t' zotënis vet, dhe kqyrën, se në livadhet e tia kullotin gjëja e gjindjes, e jo e tja.

Bulku përtonjës zû t' ngrihet përdit me nât, herjet, herjet dhe shkon e kqyrën punën e punëtorët, e jo zogun e bârdh. Dhe kështu nuk shkoj shum koh, ky zû t' përparojne, se zu vet t'i kqyrine punët, cilat i nisën mbâr.

Mbas një kohe përsëri i vjen fqini i tî dhe i thot:

— E! si të duket tani, a e pae zogun e bârdh?

Bulku u kujtue, se me këto fqinji i tî deshte me i thon të kqyrine pasunin e vet, përande zu t' qeshin dhe ju përgjeq gostiarit:

— Jo, jo, nuk e pâsh; po fort shum të falemnderit për këshillën e mir që m. dhae. Un n' vendt zogut bârdh, pâsh shum pûn, t' cilat ma s' pari s'i dinja. Tani punët më shkojn mbâr dhe qiliat (hambarët) zun të m' mbushen përsëri.

Mekjon të mos përtonte kujniku i Shqypënis, nuk dot i kishte tani qiliat e tia të mbushuna me mî e stahôr! po me grûn të bârdh...

Kërkoe O! bulku i Shqypënis zogun e bârdh, literaturën, në të cilën ka gjallim! . . .

Kûr lypën të përplehim?

Një katundar mjaft plak njeri, po mësim dashës. Ky gjith një pyetën njerëzit e ditun të msojne doj send prej atynej, se do të dine sa mundet ma shum dituni. Një ditë prëndëvere ky plak shkonte në punët vet, po i râ udha t' kapërcejne rreth kopështit t' nji mësonjësi, cili përplihte bashk me rrogëtarin e tî në kopësht. Puna e mbâr u thot plaku mësim dashës dhe pështetet më gardhin e kopështit e po kqyrën se si e hedh plehët rrogëtari i mësonjësit nëpër hulliat e kopështit.

Vjeshtën që shkoj u pash, se përplihnit kopështin, këtë dimën njëhere u pâsh, se përplihnit këtë kopësht dhe tani Ju shoh, se apet këthough pun boni gjith në këto kopësht. Përse kaq shpesh përplihni? pyëtën mësim dashësi plak.

— Uni nuk perplehi vetëm më nji vend, i përgjigjet mësonjësi, plakut Nuk âsht mir, o gjysh i ndershëm, të përplehim për të gjitha

bimat njëhere në mott, se sicila bim lypën të përplihet sikundra vendit që âsht. Na s' jemi të unët gjith ditën, po ndiejm unti vetëm më drek dhe më dark. Plehët për bimat âsht si buka për njeriun. Na në punofshim më doj vendt të lârg, ne na e dërgojn unshimin ma shpejt që të mbrrine në at koh, kur ndiejm untî; e n' jemi pra në pun afër shtëpis—athere na e dërgojn sillën mâ von, se jemi afër. Kështu lypën t' përkujdesemi dhe për bimat, se dhe ata kështu kan nevojë, ja sikundra kemi dhe na për unshim.

Ata ma shum ndiejn unti në prëndëvêr, kur hoji (lëngu) nisën të ngjitet nëpër rrembat, kur fara nisën të bîne, kur krondi nisën të bulbojne dhe kur të zon e t' pëlsasën për me çel lul e gjeth. Na lypën të përplehim në at' koh, kur kan nevojë për unshim bimat, që t'u mbrrine unshimi njer në rrënjët në at' kôh, kur ata ndiejn untî.

Në i kan bimat rrënjat e veta ta thella në dhêt, si të pemëvet, na lypën t'i përplehim në vjesht. Po në i kan rrënjat cek (xqripët), lypën të përplehim në mjedist të dimnit, në Kalnûr e në Shkrt; e në i kan pra, rrënjat edhe ma cêk — lypën athere t'i përplehim në prëndëver.

Kur përplehim pra, lypën të kqyrim dhe vendin se ç' vend âsht, se ka vend, që asht dhê i but e i brydh; ka vend të fort dhe ka vend, që asht grillisht; dhee i përziet me zall (shûr). Kështu lypën t'u kthejm kujdesën bulqvet, që të përplehin në ata vise sikundra vendit; në âsht vendi i nguret — lypën t' përplëhim ma shpejt, kështu një vend menxi se e pî longun e plehit ndë vedi: e në asht vendi grillisht zall dhe i brydh — na athere lypën të perplehim ma vôn, se kështu një vend, shpejt e lëshon longun, se asht si shôsh.

— Kështu asht, me t' vërtet, kështu asht! u përgjeq mësim dashësi plak dhe ju falnderit mësonjësit dhe shkoj në punët vet.

Unshem pak të nginjesh shum!

Aar e përplehun kur jom:
Fuqi t' madhe ather kom;
Lum ata bulq që më prûn
Unshim me koh t'u ap grûn. . .
Për kok faar të madh kallî,
Me pâs të çojn në mullî. . .
Grun të bârdh ata të bluejn —
Të unshehen dhe të luejn!
Tuj ju falnderit Perndiis,
Për dheun e Shqypënîs,

* * *

Kopësht me pleh un kûr jom:
Fuqi t' madhe ather kom;
Lum ajy që pleh më solli;
Se dot korrin gjith çka mbolli;
Prej çdo farësh pêm të mîr:
Të bekûta plot me hîr!
Prej Krihojsit Perëndî,
Cili past t' madhe lavdî!
Se na ka dhon në Shqypnî,
Tok të bukur plot florî.

Prej vetiu kənk mbaronjəs!

Mjaft kujtova se s' kom msime ;
Mjaf përtova në këtjet !
Detyr kom gjuhën e ime:
Kënk ta shkruej e kom gjet.
Kënk u ndreqa tà këndoni :
Burra, gra, djem e cuca —
Dhe u lutem mos përtoni,
Po gjuhën e vet ju msoni. Ky kiçer përsëdytet.
Mjaft mu dridhën këmb e duer,
Mjaft kujtova, se s' dii gjë! . . .
Kështu sot mendja ma muer —
Pendën pi dore mos lô... Kënk u ndreqa
Mjaft me fyell këm vishllue,
Mjaft kullota dhen e dhii ;
Tani lypën me punue —
Për me shëndrit këtShqypni. Kënk u ndr.
Mjaft kom flet uni nan hie, —
Mjaft kom kjon njëher barii ;
Tani dhe mu short më bie;
Kënk me ndreq për djem të rii. Kënk u ndr.
Mjaft vishlleva me kafallin,
Mjaft e bajta këtjanxhik;
Me pend lypën t' sqoj Shqyptarin,
Se ka m' dy-tri an anmik. kenk u ndr.
Mjaft ndëgjova un bjegrime,
Mjaft më lagu shi e dbôr, —
Tani m' kan ardhun kujtime:
Për Shqypnin t' quhem puntôr. kënk u ndr.
Mjaft me shqerra un u gzova,
Mjaft dhe bylmete kom ngron;
Qindro Shqypni, se s' përtova. . . .
Për Ty shkruje e lumja âmë! . . kënk u ndr.
Mjaft mâ n' livadhe u shtrina, —
Mjaft në bjeshk edhe në fush;
Gjuhën e vet t' shkrujë e mbrrina:
Libra me kënk jom tuj mbush kënk u ndr.
Mjaft kom kjon kpuc-mbaronjës,
Mjaft punova këtmjeshtri;
Tani due me kjon shkronjës —
Me sâ t' di, Vjershtor të mbrri. Kënk u ndre.

E ämа dhe i biri.

Nxito bir ti nxito!
Dhe në msonjëtore shko;
Shtërngohu shpejt të mbrrish,
Edhe urt atje të rrish.

Atje e mira të thrret,
Ja dhe shoku ku të pret;
Shpejt sa je ti i rii —
Na mso shqyp istorii.

Ja kumbona rrehën!
Ti mâ s' je për n' prehën,
Po për në msimtore;
Ze shokun për dore.

Nxito mos vonohesh
Dhe bukur të msohesh!...
Fort mir ti ven roe
Dhe msojsin ndëgjoe,

Se je shum i mitun,
Shpejt t' bohesh i ditun!...
Nxito malli im,
Gjuhën mso me gzim.

Ndegjom bir i vogël,
Si dushku me gogël;
Fitoe ti ditën,
Se m' ty kemi pritën!...

Kqyr të bohesh trim i miir!
Zoti t' dhasht bêkim e hiir!...
Gjuhën e vet ti t'a msojsh;
Amm e âtë të nderojsh...

Kështu bir bota msojn
Dhe shum feell kta mendojn.
Gjith se çka në kët jet:
Kta me msim i kan gjet.

Merr bekimin biri im —
Dhe n' msimtore shko si trim,
Se tani ti për msim jee:
Në vogëli gjith çësht nxe.

Ja âma gjith ti thash:
Abetar dhe plumç të dhash.
Gjuhën e-vet mir të msojsh;
Edhe kurri t' mos harrojsh,

Se kjo âsht themelore;
Ghuh e-vet, gjuh lindore;
Kush e mson shum përparon
Dhe si njeri bukur rron.

Gjuhën e-vet, si ta nxësh —
Dhe të tjerat mos i losh;
Po nuk jon themelii!...
Tjerat gjuh që s' i dii.

Eveta âsht themelii,
T' cilën msojm n'vogëlii!
Ndegjo âmën se çët' thot;
Për me pâs bekime plot!...

Ata i mîr dhe i biri.

— Ku kaq herjet, âtë i dashun;
Pse u sqove kaq me nâtë?
Ku po shkon ti, në të errët!
Po më thujë i lumi âtë?

— Sqohem biir, se dû me shkue,
Të laroj dhe t' mbiell faar;
Se mu m' pret pûn e shejtnue,—
Për me punu sot në aar.

— Atë, i dashun, po më thuej;
Apo m' lê dhe mu të vi?
Atje me kqyr dhe të luej...
E të shoh si laron ti?

— Eh, lum âta, biir i âtës!
Po kqyr mu dhë më ndëgjo;
Nxito mos ju dajë dhuratës...
Po në msimtore ti shko!

— Po kur t' vine Prëndëvera,
Ngrohët, dhe me lule plot...
Eh, sa mîr do t' u vin era!
Ather dot' vish, e jo sot.

— Áther ara e bekuet
Dhe livadhet dot' gjelbrojn!...
Ather gjithkush ka me shkuet:
Ku trumbat me dhen bjegrojn.

— E tani—ti—në msimtore,
Dit perdit, atje të shkojsh;
Po shko drejt, e jo tërthore...
Dhe gjuhën e vet të msojsh.

Jo padia, po dituria e ruen feen!

O, Diell i çkëlqyer!...
Ti që ke ndrit botën;
Pse kaq von ndër ne je kthyer,
Të na ndritish kokën?

Kur un botën e ndritova;
Mbi ju kishte, ah një ree!...
Mos kujtoni, se ú harrova,—
Sepse ren, ja ku e ngree.

Po tani kjo ree, që ngrihet;
Fort ma shum un dot çkëlqej!...
Se një tjetër regull vihet;
Përande un ju pëlqej...

O, Diell! O, drit e madhe!
Vall, kjo drit, a humbën feen?
Cila s' gjindet nër livadhe,
Po n' krahnuer dhe në kreen?

Drita ime, gjith kënt ndritën,
Se m' urdhnon i Madhi Zot!
Po t' pa fên kjo, e habitën!...
Se s'ka Perndi, ajy thot.

Drita ime nuk âsht tjetër:
Veç çkëlqim e bukurî...
Dhe ajo fea e vjetër;
Që ruhet me dituri...

Po ju lypën t'a leçitni...
Fen e juej m' gjuhët vet;
Prej krahnorit t' mos' e qitni,
As' prej asaj kokës vet.

Lavdi t' madhe past Perndia,
Se fea jon, nuk humbet;
Po prap do t'a ket Shqypnia:
Ta lëvdojn... më gjuhët vet.

Forcia e parës dhe vepërat e saja.

Ah! or' pâr e ftohët, —
Pëllumbesh e âmbël;
Kush t' ka ty âsht ngrohët
Dhe lahet me tombël!...

Ti n' shtat je si gogël,
Po ti kur tringllon! —
Edhe fëmis vogël —
Zembrat u p rvlon!...

Ti je rrumbullake,
Ndon se je e îmë;
Për ty derdhen gjake, —
Se t' lishtin bon trim! . . .

Ty t' këndoj! O e hôll,
Se je si mbretnesh —
Dhe bohesh si bôll! —
Ati që t' ka ngjesh.

Ah! or' par e kuqe! —
Ti je shum e fôrt;
Kur t' mbushin në arksa:
Ushtar ven në pôrt.

Kush të gjën bon thesar, —
Dhe thot „lumi unë"!...
Po kush s' të kâ âsht kusâr—
Dhe ja merr nëperdhun!...

Ty kush të kâ, ori pâr,
As njëhere s'ka bo mîr;
Po thot: „më shkon puna mbar!"
Edhe rri ë bon sehîr!? . .

Ja, or' par, për hyner,
Uni due ty me t' thôn:
Ti s' je lul me t' marr êrë,
As' je buk për me t' ngrôn!...

Ti, or' pâr, ç' je e verdh, —
Fort shum njerin e mundon;
An e mban e kî përderdh —
Dhe menxi ky të fiton!?

Ah! or! pâr, ç' je e çkrît, —
Gjith njerzin ki bô kahâr!...
Disa n' burg i kie shtit, —
Se ti shton në jet nahâr.

Ah! or' pâr kie ndêr,
Metvêrtet, në kët jet;
Po shum njerez kie thêr,
Cilët t' kan kërku me t' gjet.

Për ty lufton kral me mbret;
Ti po vret njerëzin —
Dhe u le shtëpiat shkret,
Dhe kështu shton vorfunin. . .

Kush t' kâ ty, or' par në dôr,
Qe ksa punësh bon në jet;
Vllain tim ki bo trathôr,
Anmiqsi me mu të kjet! . . .

Ti, or' pâr s' bon njësi,
Ndon se t' kan dhe shqyptâr;
Tón Shqypnin ki lon n' errsi!
Se kta t' pasun s' apën fâr.

Ah! or' metal i kulluet,
Ty që t' thon: argjand dhe ârë;
Gjith Shqypnin e ke përvut;(bind)
Valle luejn me shqyptâr! . . .

Kush t' kâ ty, or' pëllumbesh —
Dhe t' njehën me mia;
Grishën grekun mej qit mesh!...
Sikur s' ka burra Shqypnia.

Ti, or' pâr, na ki verbue —
Dhe s' le djellin me na ngroh;
Ah, fort keq na ki robnue! . . .
Vlla me vlla na kie ftoh. . .

Baria dhe trumba me dhen.

Eh, sâ i lumtun je njerî!
Me trumb përpara, o barî;
Eh, sa mir rron n' at' mal me eer:
Ku xbilojn lulat në prëndveer.

Ngrihesh me nât, n' mingjes mengon
Dhe frym të pastër, si buk kapçon!
Eh, përmleth trumbën tuj kullot,
Nërata bjeshk me lule plot.

Trumbën me dhen kadale çon,
Po bjeshk e fusha kryqëzon;
Eh, me kafallin ti kur vishllen!
Tuj kullot trumba, mbrapa të vjen.

Eh, baria sâ mir vishllen!
Me zariftin malin po then;
Prej kafallit gjumon bjeshka!..
A prej ahit çkulet eshka.

Eh, sa i lumtun je, o barî!
O, sa pâ faj, ti je njerî;
Shum ngushullohesh, ti në kët jët,
Me atë trumbën ç' po kullot vet.

Trumba me dhen sâ mir bjegron,
Se ti për të unshim kërkon;
Bjeshk me kullos e fush me bâr...
U shkundën gjeth, bulba me fâr.

Trumba me dhen, si ngjinjet mîr,
Bie dhe fle eh në doj fîr!...
Edhe baria shtrihet e fle,
Se qeni ruen kurgja nuk lee.

Si fle e knaqet, baria mîr,
Ze dhe vishllen, eh! kah aj fîr!
Tuj kqyr përpara trumbën e vet;
Eh, tuj vishlluet atë e thrret...

Trumba ngrihet, si shkon vapa
Dhe bariut i vjen mbrapa!...
Ze dhe kullotën! rus, rus kullot;
Nër ato vise me lule plot!...

Prej promje dhent, si nginjen mîr,
Kingji kërcen, se âsht i pîr...
Edhe baria, trumbën me dhen:
Dale, kadale te stani kthen.

Por sâ erret, bari me dhen:
Tuj vishëlluet, në stan po vjen;
Shqerrat kërcejn, dhent po bjegrojn,
Se tagji krunde ato kërkojn.

Djali dhe Amma.

Ammë e dashun, çbon si jee?
Përse kryet nuk e ngree?
Po në t' errët gjith një flee...
A s' mendon pak për nee?
Un mendoj, po ju ku jini, —
A edhe në burg më lini?
Nër gjith shoqet un,
Po rri si kërcûn!...
Tuj Kjon ma e para njëher
Ju sot m' lini në skëtêr!...

* * *

Nuk, o âmmë, nuk uni;
Mâlli për ty më smuni!...
Un shum dû me t' pa shëndritun,
Se ti më ke rritun ..
Un thitha n' gjitë tuu,
Dhe s' më ke mbarrtuu!
Ti gjith një po qân për muu!...
Po mû fati, ku më pruu?...

* * *

Mîr, o bir, se ti kupton,
Dhe gjith një ti po punon;
Un shum gzohem dhe gjëndohem!...
Por, edhe mundohem...
Vetëm un me tyy, —
Apet jom pa syy!...
Ku i ke ti zvllasnët tjër, —
Ju të gjith mû me m' bo ndêr!...

* * *

Ah! o âmmë, mbarre kom;
Këtë ndynsi si t'a thom?
Vllaznët e mî gjith një grinden!...
Njani tjetrit nuk i binden...
Uni gjith u thash.
Për ty m' qaf u rash...
Po kta nuk kuptuen;
Përande ti vuen...

* * *

Dot kuptojn, o bir, po vôn;
Ndon se grinden e po thôn:
„Un kom fee e un kom din
Dhe jom turk e jom elin!...
Fea s'i ndalon,
Kur gjaku vëlon!...
Gjith kta grindat do t'i lôn,
Fmia ime të gjith jôn!...

Një shëmbëll i mir për gjith Shqyptarət!

Lumjati Shqypëni, lumjati Kosovë,
Se ke lind fëmi, n' kjytèrin Gjakovë!
Këtu âsht lindun dhe ky trim Ushtar,
Me të nxehët zell, i vërtet shqyptâr.

I dhëmbotçëm shum, eh, sa shum i miir!...
Me tërheqje t' madhé dhe plot me dëshir;
Me shum shok në jet dhe me trima t' mbâr...
Cilvet u âsht vet, një bash komandâr.

Ky trim i fjamtun: *Zotni Bajram Curri:*
Gjuhen ka mburue dhe s' ka harru kurri;
Se âsht bir Shqypnie, i vërtet Shqyptâr, —
Me shkendia t' ndezta, lindun për ushtâr.

Ket' emën të ndiet, istoria jonë, —
Me shum t' tjer perziet, e shkrun tash, jo vônë!
Por kur të vin koha, me shkronja t' arta,
Cilat dot leçiten, me zembra t' zjarta...

Ka me u përmendun ky emën i nâlt,
Se fort shum përpiqet, zoti ditë i fâlt!...
Për çështjen kombjare, shum u ka përpjek
Dhe prej trimënje, kurkush s'e ka ntjek!...

Ja një shëmbëll, vllazën! në kët koh për jû:
Por si Bajram Curri, gjith do me punû!...
Dhe emnat e juej, kështu me u shkru, —
E kurri në jet, mos me u harrû

Të rrojn Bajram Curri! Ky trim i ndëgjuet!...
Cili t' lumtën âmë. kurri s'ka harruet...
Të rrojn ky trim kombi! me fisin e vetë
Dhe me te gjith shokët, që dôn gjuhn e vet.

Idealizma.

Idealizëm në do me ntjek —
Ngushullon shpirtin, knaqesh ne jet,
Por vetëm dije se jet pa drek!
Unët shum here, kie me mbet! . . .

Idealizma, âsht gjâ e shent!
Lum kush e mbushën, qellimin vet;
Por gjaku mehet, shpejt nëpër dejt,
Se sun unshehet, mir në këtë jet! . . .

Idealisti mbushën detyrë —
Dhe gjindja i gzohet per gjan e mirë;
Por s'i pagohet, gjâ për këtë mnyrë, —
Se kush ka pasje, kqyrën sehirë!

Idealisti me ndërgjegje —
Fort shum gëzohet, po shum mendon!
Se kur sheh gjindjen, shum keq e ndyr;
Zembra i griset, qan dhe vajton! . . .

Idealisti për t' mirën thrret! —
Se do të mirën e njerëzis:
Por shum here, këmishën shet! . . .
Për me i ndejtun, kundra untis. . .

Idealistin, bota e dân —
Edhe përhere: mir punot thot;
Por këtë të ngratën morrat e hân!
Se me i ndihun, t' pasun nuk dôn.

Idealisti, ngushullim gjân —
Kur disa njerëz e marrën vesht. . .
Por edhe këta,—n' baltët e lôn! . .
Tuj i thon s' ngratit: „hesht mos dro hesht! ! . .
Shkup. 12.II 1909 m.

Shqyptarət e Shkupit!

Shkup, or' kjytet i ndëgjuet!
Me ta bijt e tu shqyptâr. . .
Shum provime ki provuet, —
Po tash ke nis udhë të mbàr.

Bijt e tu tash kan fillue,
Gjith të zonat me i lôn' —
Dhe kan nis me u vllaznue! . . .
Amës nderin për me dhôn.

Shum i lumtun je, o Shkup,
Se bijt e tu, ktu sivjet:
Kan fillue me çel kllub. . .
Në atni n' vendin e vet.

Besa bijt e tu i kie:
Trima t' fjamtun ç' ke rrit vet;
Fëmi veshnje, bij Shqypnie —
Dhe kunora në këtjet.

Me kta trima ç' ka Gegnia!
Gjithkun edhe në Kosôv...
I ka besa dhe Tosknia,
T' cilët s' prallen, po bojn prôv.,.

Gjith kta trima, besa-besën,
Pasha Zotin e kan dhôn, —
Se në t' errët s' duen t' jesën!...
Por gjuhën me msu kan thôn.

Perande kta po përpiqen,
Dit e nat pa mprajtim;
Edhe të mdhej nuk po hiqen!...
Derdhin t' holla, pa kursim.

Gzohu Shqypni âmë e dashun!...
Se nji koh të mîr ke mbrrît;
Bijt e tu s' të lon përmbysun. . .
Fort shum shpejt je tuj shëndrit.

T' rrojn Shkupnjonët dhe Shqypnia!
T' rrojne kllubi me gjith shok!...
T' rrojn bashkimi e vllaznia!
Kështu du për Qill' dhe tôk.
Shkup, 25/X 1908 m.

Klithje mbë vëllazënit e mî!

U-ka nis një luft, përmjedis Shqypnîs!
Tani ka me ù njofun: fundi i trimnîs. . .
Në këtluft luftojn me shpat dhe me pushk;
Por ma shum me libra; ç' jon si fleturushk.

Qindroni vllazën. me bes dhe trimni,
Se detyra jon âsht, t'a sqojm kët' Shqypnî!...
Kjo errsi e zez! s' durohet mâ dot;
Po sqohi, or' vllazën, se kështu do sot.

Koha sot ka ârdh, lypën ditunii! —
Me t' cilën diftohet, ajo trimënii —
Që ka at' fuqi: për me xbârdh fëtyr
Dhe mos me na lòn, por si doj mynxyr!...

Ngrihi gjith, or' vllazën, rrokni libra n' dôr
Dhe me sa të dini: gjith bohi msojtôr!...
Vet na! vet ti msojm, fëmin e Shqypniis:
Fort mir e shum bukur, gjuhën e gjyshniis.

Në çdo deg të msimit dhe në urtësî, —
Mos me bô dom vllait, po me pas njësî!...
Ki Kjon, o Shqypni, edhe shum dot jeesh;
Por vetëm të lutem! binj trathtor t'mos keesh!

Se na kemi nis, për me luftue:
Shpejt me u shëndrit, gjuh me kërkue;
Si gjith tjerët kombe, msimin na ta nxëm,
Edhe t' lumtën âmë, n' errsi t' mos e lôm! . . .

Se njeri pâ msim, âsht fort shum i ndyr. . .
Nër të gjith shokët, por si doj mynxyr,
Prej të cilvet dalën: anmiq e trathtôr! . . .
Për me vrâ t' vëllain, të shkojne therôr.

Sot ni tjetër jet, mâ niset për nee:
Qe kjo n' errësi, neve nuk na lee;
Po lypën t' punojm, e kur mos përtojm!
Athere gjith t' mirat, na dot' trashëgojm.

Ditët fleturojn.

Më Shkoj koha, kotë në kotina!
Fleturuen dit të arta shum;
Në një moshje un të mesme mbrrina,
Po më shkoj të riit mu, ah! në lum!
Ngushullime dhe shpresa të xbrasta:
Vall, a mundin me pâs kaq fuqi?
Për me m' kthye mû, ah! dhe njëhere:
Në at' lumni, ah! në djalëni! . . .
Të shtërngohem në mësim si duhet,
Për me msue gjuhën e vet mir:
Ta leçiti dhe ashtu si shkruhet, —
Me një t' madhe, ah! shpres e dëshir.
Si gjuh âmme, të asaj trimneshe!
Cila m' lindi n' kërthinzët Shqypnis
Dhe m' përkundi në at gjep mbretneshe,
Tuj m' këndue kënkën e trimnis:
„Lulën âmma, foshnjën e krahruet. . .
Të më rritet dhe të ngjeshin shpât!
Si stërgjyshët me pushk të bekuet:
Tokën me mpru, se mbeta e ngrât!"
Cila zembër, mundën me durue!
Kur e ndien kënkën e trimnis?
Ç'ka këndue, mbi gjept' ajo grue, —
Tuj përkundun. trimat e Shqypnis!
Po për kohën, kot që na ka shkue;
Kuj s'i dhimbet, vall! se s' kthehet dot! . . .
Përande, ah! orën me fitue. . .
Ah! dhe gjuhën, se kështu do sot.

Nja falnderje Topullenjvet dhe Shokëvet tynej.

U falemi-nderit, trimavet Shqypnis
Dhe atynej prindve, t'cilët i kan lind,
Se kan rritun djema, mburonjës Atnis,
Cilës kta me hute. . . më krah ju kan gjind.

* * *

Mburonjës Atdheu, trima shqypëtâr! . . .
Pa mos u tut kurri, hutën e kan rrok:
Me luftu si burra me ata barbâr,
Cilët na kan ndamun dhe s' na kan lon tok.

* * *

Ju ktu u treguet, mburonjës t' vërtet
Dhe e vërtetuet t' pa ngijtën Evrôp,
Se ka një komb t' vjetër, që rron në këtë jet;
Po âsht shum i vorfun, i bindun dhe rop.

* * *

Ju u dhat t' kuptojne: Grekis e Tyrkis,
Se ka Shqypënia, trima ta mburojn—
Dhe mir e nderuet, kombin e Shqypnis,
Fëmia e t' cilit, kurri s' ju harrojn.

* * *

Ju e mbusht detyrën, si t' vërtet shqyptâr,
Tuj ju kundërshtue, asajë tiranis,
Cilën e mburonte i madhi barbâr!
Aj sultan Hamiti, anmik' i Shqypnîs! . . .

* * *

Kjo kurri s' harroher, besa-bês ju thom,
Po arvati trima, t'a ruejm lirîn,
Se dhe Perëndia, bashk me ju thot jom!
Ju kurë e mburoni, gjuhën dhe Atnîn.

* * *

Të rrojne kjo pria e kombit Shqyptâr!
Të rrojn Topullenjt! kta trima Ushtâr!
Posht! posht barbarnia! . . . Posht tirania!
Të rrojn konstitucja! Të rrojne liria! . . .

Njə peramid dəshmorvet.

Na kan vrâ grekët andâr!
Tre të vërtet shqypëtâr:
Një tregtar e dy prifteen, —
Se predykonin shqyp feen...

Ashtu si na tha Perndia!...
E jo si do sot Grekia;
Cila ne na ka mallkuet, —
Gjuhën shqype të bekuet...

Për këtë gjuh kta binj shqypnie,
I kan vra andâr grekie;
Po jo shpirtin e dëshmorvet, —
As' ideat e therorvet!

Prifti Kristo kje një shkronjës,
Edhe i vërtet fê mpronjës!...
Kombit vet shum i shërbej,
Gjallimin për të s' kursej!

Spiro Kosturi dëshmôr,
Shkoj për gjuhën ky therôr:
Përse ndihka Shqypënîs, —
E vran priat e Grekîs.

Prift Vasili ky dëshmôr,
Shkoj për trumbën! ah, therôr!
Tuj shërbye Perëndîs.
Edhe Amës, Shqypënîs.

Për të drejtën e plaguen
Dhe të sëmun e burguen!
E ndryn mbrenda me t' pahir...
Në kjytetin Monastîr.

Këtu ky dëshmor u çfry,
Në at burgun ku kje ndry!
Vdiq than bota, jak se cili:
Vllaji ynë! ah! prift Vasili.

U vorrue fort shum mîr:
Në kjytetin Monastîr;
Me kunora e fjalmbajtës,
Cilet than për kujtim atës.

Prift Vasilit Negovani,
Cilën ju, o vllazën kjani;
Po mos kjani, ngushullohi,
Se me veprat ky na ngrohi.

Shum të lumtun jon kta trima,
Që kan vdek në rrug e n'vrima:
Për të drejtat e Njerzîs —
Dhe për rrojtjen e Shqypnîs.

Binjt e s'cilës, përmendôr —
Do t'u ngrên, se jon dëshmôr!
Se punuen pa mprajtim...
Për jet paçin kta kujtim!...

Protestuem dhe dot protestojm! vetəm shkronjat tə mburojm.

Ngrohi Djelli i gjithsisë
Dhe ndriti gjith botën;
I dha drîtën dhe Shqypnisë
E na mbushi kokën,

Kupëtuem mirësin
Dhe kthyem verejtat, —
Dyke dbuar errësin,
Po kërkojm të drejtat.

Për gjuhën e vet punojm,
Se na âsht âmtare;
Mëmëdhethin na mburojm:
At plakën Shqyptare.

Shqypëni, o komb i ndiet!
Gjith Evropi të nderon, —
Se ti ke trima te vlyet!...
Përande gjith kush t' lëvdon.

Bijt e tu pa ndryshim fe-e! —
Nat e dit për ty punojn;
Tuj shërby asajë ide-e, —
Kurri ty kta s' të mohojn.

Sikundra ty s' të mohoj:
Naim begu me gjith shôk,
Po për ty ky trim punoj —
Dhe na mbushi tënat kôk.

Me ata idea t' nalta
Dhe me shpres e dashunî, —
Dyke shkru me shkronja t'arta,
Na kujtoj për një Shqypnî.

Po kqyrni sa përparojm,
O vëllazën shqypëtar!
Përande ne na ndalojn —
Të na lon prap, si mâ pâr!...

Na çojn t' zihemi me vllân!
Myslimanin shqypëtâr;
Kështu anmiku na çân! —
Po ne puna na shkon mbâr...

Dervish begu n' Elbasan,
Në kërthinzët Atënîs;
Kur bërtiti si asllan!
Mlodhi trimat e Shqypnîs.

Në metingun e formuet,
Urdhënuen shtat mî vêt! ! !
Shkronjat shqype kta me mpruet,
Se vetëm kta jon në jêt!

Me të cilat gjuha shqype, —
Fort shum bukur shkruhet;
Jo si me ata magjype, —
Arabçe çpo thuhet...

Cilën trimat e uruet,
Shum posht e poshtuen —
Dhe anmikun e provuet:
Keq e protestuen! . . .

Edhe ti moj Korç, o trime!
Kur thirre at' qarkun;
Anmiku u rrudh në vrime,
Se ja plase barkun! . . .

Kur u mlodhën shqypëtarët,
Dymbëdhet mîjë vêt! ! !
U habitën dhe korçarët,
Që i grishën vêt. —

Dhe anmiku zu të dridhet,
Kur pa at' shumic! —
Në metingun që po mlidhet —
N' kodrët Shëndëllic.

Shkronjat shqype kta me mpruet,
Se t' vetat i kemi;
Burrënisht kan protestuet!...
Me t' vërtet u themi.

Kjyverin e protestuan!
Than t' rrojn! abecea
Dhe fort mir kta e kuptuan,
Se s' na prishet fea.

Për këtë çështje dhe djelmnia
Bojkotoj msimtoret,
Se urdhënoj kjyveria:
Arabka t' përdoret!

U xbrazën gjith idadiet, —
Nxënsit protestuen! —
Bashk me gjith trimat e ndiet, —
Shkronjat i mburuen! . . .

U lumt, u lumt! ju, o nxënes,
Për trimnin e juej.
Se i duelt për krah âmës:
Tuj flak gjan e huej.

Të rrojn shkronjat shype themi!
Ashtu si that, ju mâ pâr,
Se vëllazën të gjith jemi:
Prej nji gjaku, fis dhe fâr!

Darsma e gjyshes Aziate!

Dashka gjysha të martohet!
Për me gjetun ngushullime;
Lahet, lyhet dhe ndërrohet,
Po shum plak, shum e fullime.

Sa sheh burra, del te dera,
E fërkuet dhe ndërruet;
Po gjith kqyrën kjo e mjera:
Doj të bukur e të rruet...

Del perjashta dhe shatitet,
Ku n' obôr e ku në lomb;
Vjatet, thehet dhe vertitet;
Po shum plak, si kan mbet dhomb!..

Mir, po kurrkush ktò s'e kqyrën,
Se ftyrën ka, si rreth ndrie!
Ddhe thinjës i heth ngjyrën:
Të çkëlqejn prej bukurie!

Dalka një plak i korrisun!
Me mjekrën e ti si duej;
I çerr, i vdjerr i urgjisun...
Thonka njëje, pa i thuej:

Të më marre mu kjo gjyshe,
Se fort shum uni e due —
Këtë të bukur dallëndyshe;
Du t'a kiem un për grue.

I than gjyshës për këtë dhëndërr;
Po kjo as' pak s'u kajlue —
Verte m' thoni? apo ënderr;
Këtë ndynsin un nuk e due!...

Dalka një plak i kurrisun;
Thënka fqinjës po i thuej!
I çerr, i vdjerr dhe urgjisun;
Me një mjekër po si duej...

Thujë, a grue, kti harrimi,
Se s' martohem kurr në jet!
Kaq i lig, kaq i fullimi!...
Si t'a marr për burr të shkret?!

Mbeti gjysha pa martuet!
Prap e vee, shum e helmuet;
Se dhe aj ç'e pat kërkuet:
Vdiq i shkreti i verbuet.

Vajtim e mallkim!

O, Shqypni për ty mejtoj!
Për ty, po qâjë e vajtoj.
Se djemt e tu keq jon dâ
Dhe po vriten vlla me vllâ!...

Kom me qâ Shqypnin e mjêr,
Se ka gjajt si noj skëtèr!...
Tuj pas kaq shum djem moj nôn
Pse kështu kta të kan lôn?

Dhe kan shku në vise t' huja,
Atje t' rrojn t' përvut si gruja!...
Sikur s' kan vendin e vet,
Ah, të cilën kan lon shkret!...

Ah, se ç' paskan shum mekate!
Këta trima ti që pate,
T' cilët të lan dhe po shkojn....
E për ty as' pak s' kujtojn.

Ah, moj non kta bijt e tû,
Fort shum keq u kan hutû!...
Njer sa ty kta, t' kan mohuet
Dhe të kan lon të robnuet.

Më vjen keq për ty moj nôn,
Se ti kështu s' ke pas kjôn;
Si je sot mos kjofsh kuri,
Po përpiqu, fëmin mburri.

Se po vriten vlla me vllâ!
Dhe kurkush s' ka me i dâ!...
Ti pajtojne për njësî, —
Që t' mos rrish mâ n' errësî.

Njipâl thon: „jemi taljan"!
Disa: „tyrq, grek e sllavjan"!
Tjerët mbahen shum të mençëm,
Si doj fmi e përkëdhelçëm.

Kto e bojn për fê e din,
Të zmetitun prej do exhin;
O, exhin u vraft rrëfea!...
Dinie, që s' na bon gjë fea.

Gjith sa jemi shqypëtâr:
Kemi një gjak dhe një fâr...
Nona që na rriti n' gjî, —
Të gjith ne na ka fëmî.

Kur âsht kështu, pse mohoni:
Non e gjuh dhe ju shkoni?
Nëpër t' huejat msimtore,
Në ata t' shkreta helmore?

Dhe msimtores thoni shkôll,
Se në të ju bohi t' hôll;
T' holl e t' gjat por si peni
Dhe kombtarnin e këmbeni!...

Mbastaj bohi egoist!
Vini quhi elinist!
Tyrkomana dhe të tjer,
Tuj kjon shqyptar, o të mjer.

Ah, ju Zoti u mallkoft!
Turp i madh! mëkat u kjoft!
Se atnin ju kini djêg,
Tuj fleturu deg më dêg.

Kështu kta po fleturojn:
Dhe tyrqishten po na msojn!
E për grekun shpirtin apën,
Se msimtore ky u hapën.

Hapni t' vetat, o t' mallkuet!
Fmia juej shqyp me msuet,
Sé keq ju jini marruet!...
Dhe gjuhën e vet harruet!

O, sa keq tash na turpnuet,
Se gjuhën e vet mohuet!
Dhe sërbishten zut të msoni:
„*Vake take*" të na thoni!

Mos rroni t' na turpnoni,
Po bâr mendjes vet kërkoni,
Se s' na mbet as' mish as' gjak;
Për gjuhën kujtoni pak...

O, âme, Rekas, bijt e tû,
Ma shum se t' gjith jon hutû!
Dërgojn para n' patrikhòn, —
Thon se sllaf na kemi kjon!

Mjera ti moj Shqypëni!
Ke të drejt që po mba mnî,
Se bijt e tu s' kan mëshîr
Ah, kta ty me t' bô doj t' mîr.

Kështu Rekasit mendojn,
Po sërbishten këta msojn!
Me nxitim e me shie.,.
Sikur s' jon fëmi Shqypnie!

Disa mbahen shum azgon,
Se paskan emnin Osmon!
Kta i bien vllait krês...
Për të shkretënând të fês.

Kështu vritën vlla me vllâ!
Kjo ka ndodh dhe grâ me grâ;
Të vriten e t' shëmbëtohen,
Njer sa t' mbramen të farohen.

Kështu kta gjith një po grinden
Dhe njëni tjetrit s'i binden!
T' rrojn si vllazën, si shqyptâr,
Që t'u shkojne puna mbâr.

Njëpâl thirren: „efendî! —
E bûk s' kan kta në shtëpî;
As' drith me çu në mullî:
T' a bjuejn e të bojn ndrî.

Disa thirren: „agallâr!"
Pa mos pas as âr, as' fâr;
E të tjerët: „qirie!"
Po kta t' gjith bij Shqypnie.

Thirrî: *Zotnij*, ar' t' mallkuet,
Se âmën e vet përvluet!...
Tuj u da ju në shum dega...
Por si toska, ashtu gega.

Rrënko âmë rrënko ti édhe!
Se në rezik të madh erdhe;
Ty po t' qeshet dhe aj miku,
Se fmia t'u bo anmiku!

Keq më vjen, më qân zembra,
Drîdh më vjen që kah thembra,
Se bijt e tu të kan shty!
Përande vajtoj për tyy.

Prani zembra kuj duron,
Gjith mon në t' errët e shkon!
E kush dritën e kërkon, —
Fort shum bukur në jet rron.

Djali dhe Bilbili.

— Pse kështu, o shpez e malit?
Ç'po mendohesh, O bilbil?
Pse kështu e ki mvjerr kryet?!
Në të bukurin Kundil!

Kqyr sa bukur âsht i thurun:
Ky kundili me argjënd!
Jo si ferri yt i çthurun;
Ku ki droe ti gjith kond...

Ktu je mburun, s'të nget fmia,
Si përjashta ku t'kom zônë! —
Ja dhe gjithnjë t'ap thërmia...
Kurri unët s'të kom lônë.

Ngre pak kryet e kqyr botën, —
Se si gzohet në këtë jèt;
Fleturo dhe lëkund rrotën! —
Shtall dhe shkundi ato flet.

Nise kënkën, at' të gjatën!...
Mos mendo e môs' ki frîg;
Dridhja bukur, paç uratën —
Dhe mos kî për as' gjë brîg.

Ja kundilin t'a pastrova:
Dhe të shtiva mel e grûn;
Kurri uni s' të harrova! . . .
E ti s' po këndon npërdhûn. . .

Bilbili përgjigjet.

Ah! or' djal, ti do me ngjuet;
Kënkën t' ime shum të gjât! . . .
Ja dhe un' i përvëluet. . .
Nisi t' këndoj, por tuj qâjt.

Keq më vjen, or' djal i mitun,
Se jom msue n' vend të gjënd;
Ktu s' më duket kurri bukur! . . .
Në kundilin e argjënd.

T' falem-nderit për unshimin,
Për të mirat që m' ke bô;
Po s'e gjëjë ktu ngushullimin! . . .
Në këtʼ kundil, në këtʼ gjë.

Përande uni të lutem, —
Të m' lëshojsh, se shum më dhemb! . . .
Për atʼ vendin që jom lindun:
Ku kërcenja rremb më rremb.

Ah, tëm' lëshojsh për me shkue,
Se ktu un jom, si n' skëtêr! . . .
Me vrap kishja fleturue:
Tuj këndue, ferr më fêrr.

Lëshom, t' lutem! prej kundilit;
O, i bukuri djalosh! —
Të shkoj atje ku jom lindun,
Se jom xbardh e bô larosh! . . .

Kur tëm' shohën të mallzuet!
Gjith ata shokët e mî:
Eh, sa shum u kishin gzuet! . . .
Se un jom mâ në lirî. . .

Djali.

Ah! ndëgjova kënkën tënde,
Po në mal ti paske dâsh?
N' ata pyj e nëpër kronde;
Atje t' rrojsh, atje të hâsh? . . .

Ke të drejt, se Fisikia,
Kështu e do, gjith si kush;
Asht krihue kah Perndia:
Mos me e ngushtu kurkush! . . .

Përande, o shpez e malit,
S'e pëlqen kundiln e rgjënd! . . .
Dhe ato shum ngushullime,
Po do mal dhe fush të gjënd! . . .

Ja un derën e kundilit:
Po t'a çeli të shpëtojsh! . . .
Udh e mbar, o shpez e malit;
Në vendin e vet të shkojsh! . . .

— Fërk! bilbili, prej kundilit!
Me vrap! bafas! fleturoj! . . .
Tuj thon djalit: „*lamtumir*"!
Prej robnie ky shpëtoj! . . .

Cilët jemi na?

Eni vllazën gjith sa jemi —
Me nis ûdh të mbâr,
Se me gjuhën na që kemi —
Quhemi Shqyptâr.

Komb i vjetër, me vetia —
Besa kemi kjôn;
Trima t' fjamtun me lavdia! . . .
Bota na kâ thôn.

Mekjon pra, se na kta jemi,
Gjindja e Shqypnîs!
Ah, dhe gjuhën t'on e kemi:
Besa të vjershîs! . . .

Përande vllazën nxitoni!
Me msu gjuhn e vet;
Kurri, kurri, mos përtoni,
Po nisni sivjet.

Kështu vllazën tòn Evropi —
Ka msû gjuhn e vet;
A ne na kish mbetun shkopi!
Dhe t' cilën na shet! . . .

Kqyrni, vllazën, na me msuet:
Gjuh e ditunî,
Se tash ju gjith u kujtuet —
Çdomethon Shqypnî.

Ditunia syt na çelën
Dhe ruen lirîn! —
Në çdo hasje nuk na ngelën;
Por shton vllazënîn.

Errësia dëbohet, se drita afërohet!

Një mjegull e madhe mjedis ditës bârdh!
Një errsi e zezë, mbi ne na kish ârdh...
Nuk na linte djellin, as' yllë na me pâ,
Nuk na linte t' mirën, pi t' keqes me dâ.
Keq na shëmbëtoj! gjer sa na verboj;
Tuj kjon na me sy... dritën na e largoj!...
Fanatizm e shkret! na kish hy ndër nê, —
Po Perndia jon, n' errsi nuk na lê...
Sikundra s' na la, n' errësi të zezë! —
Po mendt na shëndriti, zembrat na ka ndezë;
Me një drit t' çkëlqyet, t' cilën na e pâm, —
Përande, or' vllazën: Besa-besën dham:
Pa mos kqyr na fê, din e tjetër gjë,
Se në errësi, nuk durohet mâ.
Trima e trimnesha, ishin në bullâr!...
Menxi se duronim, or' vllazën shqyptâr;
Përande gjith eni, me ju fal Perndîs!
Edhe nderit madh! trimavet Shqypnîs,
T' cilët nuk na lan, ne në errësî;
Po na dhan nji drit, vlazni e njisî.
Dhe kështu një diell ndriti e çkëlqej,
Po anmiqvet t'an, kurkuj s'u pëlqej!

Njer kur vall, në mendim?

Gjith një mendoj, gjith një kujtoj!
Eh, gjak mos' vlo, se sun duroj;
N' mendim të thell un po boj nôt,
Se âma jon, shum rrënkon sôt!
Prej bijvet sajë që i ka lînd...
Se vlla me vlla, kta jon tuj grîd.

Njani për fê, tjetri për din!
Disa jom tyrk thon dhe elin!...
Kta vlla me vlla, gjith një po grinden...
E njani tjetrit kurri s'i binden.
Njani thot: „mir jom në këtë jet!"
Tjetri thot: „un t' mirën kom gjet".

Ja për këtë send, uni mendoj,
Po për bashkimin gjith një punoj;
Për mos me pas grindje n' mest t'on...
Se jemi vllazën dhe bota thon!
Kemi një gjuh, jemi një gjak! —
Përande vllazën mendohi pak.

Ja un këtë vjersh, për ju e shkrujë!
Ze dhe puno e mos u krujë...
Se për Shqipnin un derdhi lot...
Gjith ktë që shkrova, a s' kupton dot?
Ju s' jini gûr që bohet mûr,
Po kini gjak! dhe quhi bûrr...

Dëshira ime!

O, sa shum sot jom i smûn!
Në shtrat dergjem si kërcûn;
Un i ngrati keq rrënkoj,
Dhe bâr s' di se ku t' kërkoj!

Ah, sa keq uni sot ndodhem
Dhe tuj mendue shum lodhem!
Po qysh tja boj me pes fëmî,
A mundi me shku n' Atnî?

Keq dhe keq m'u ka mërzit;
Mjekës me thirr do vizit;
Pa t' holla s' të kqyr me sy —
Dhe mu zembra keq m'u ndry.

Fmia ime zûn të qâjën!
Po s' kish kush t'u ndalin vojën;
Pagës kta t'i ngushullojne,
Që dhe gruja t' mos vajëtojne.

Luta Zotin për shëndetin
Dhe tëm' dërgojn doj të vetin:
T'i thom se uni kom mâll,
Në Shqypni shpirti mem dâl!...

Sa e luta Perëndîn —
Ja se disa shok e mbrrîn:
Kusherini im Bërboshi,
A. Shkaba dhe Lush Shoshi.

Kta po m'thon: „qindro he bûrr!"
Po mu zembra m' ish si gûr;
Menxi m' ngritin pak t'u flas
Dhe si përpara t'i ngas...

Kta po m' thon: „çbon si jê?
A vetëm ktë pate mê?"
— Jom shum keq, or' vllazën sot;
Ah s' ka kush me m' dalun zot!...

Por uni mbastaj si rash —
Hapa gojën dhe u thash:
„S' due ktu uni me vdêk,
Po n' Shqypni! atje në Rêk!

Ah, dhe njëher un të ngrihem,
Pa n' vorrt nonës un të shtrihem!
Atje n' Rêk para kishës;
Në Nistrov n' hiet pishës!...

Mall të madh kom për kta vise!
S' du me ngju tjera kuvise;
Po një t' mir due prej jush,
Se jom smun simos kush.

Me vdek ktu uni këtë rend,
S' due tëm' lini n' këtë vend, —
Korpin ktu mos ma vorroni,
Po në Shqypni të ma çoni!,..

Mbastaj rash, se s' mundja t'rrî,—
Shpresa m'u pre, se s'do mbrri!...
Po kta zûn të kuvendojn
Dhe njani tjetrin t'a çpojn.

Kta zûn t' thon: se „kesh si pyll,
E tani jom verdh si dyll!"
Lushi pyjti kûr kom rât —
Kaq i smuni që jom thât?

Gruja u tha ka tri javë
Dhe zû t' qâjn si delihâv!
Si për mû ashtu për fmîn,
Se u tremb mos lo shkret shpîn.

Shokët i than: „mos mendoni,
S' âsht për vdëkje, pse vajtoni?"
Po kjo u përgjeq e tha:
„Dot' më vdese burri ah!..."

Ky që ishte i rrumbet,
A s' shihni sa âsht i xbêt?
Keq âsht smun e shum i lik!
Ah, dot' vdese juji mik!...

Mjera uni me pes fmî!
Kaq në rezik në Sofî;
Mekjon t'ishja në Shqypnî,
Fmia kishin një shtëpî.

At' kôh un zuna të teshi,
Shoqja m' kqyri edhe qeshi!
Me shëndet m' tha Lush Shoshi,
A Shkaba dhe Bërboshi
Dhe mû Zoti më shëndoshi.

Sofie 15.V 1899 m.

Reka vendi imë.

Rekë, o zembra e Skqypnîs!
Ti je vendi i trimnîs.
Ndon se je kodra e vrima, —
Besa ti ke rrit shum trima:
Burra t' fôrt e të môshëm
Dhe në korp shum të bôshëm.
Shum të pasun tregëtâr,
Po s' kan zon udhën e mbâr!...
Ti na ke njerëz të msuet, —
Mjëkës dhe shum të mbaruet,
Po prej ktynej s' kan guxue:
Për Shqypnin doj send me shkrue!...
Kurkush, ah, s'e rroki pendën,
As' që për gjuhën përmendën,
Po më zgjodhe mû të ngratin,
Që t'a trembi dhe lugatin!...
Me të imen mitunî —
Pa sos doj msim për habî.
Kështu nisa besa-bês —
Un të shkrujë me t' madhe shprês;

Për me çgjum ah, bijt e tû!...
Libra shqyp àta me shkrû.
Kështu Rêkë, ti t'a dîsh
Dhe si ke kjon të mos rrîsh;
Po kqyr e na gjëj doj trim,
Se ti je ah, vendi im.
Ti nuk je i tjetër kûjë!
Endrra, pralla, mos më thûjë;
Përveç shqypen tjetër s' dî,
Se kërthinës je n' Shqypni.

Msoni gjuhen e vet.

Msoni gjuhën ju që kini,
Se një koh e mir na mbrrini!
Me msim shum t' mira do kini;
Përande n' errsi mos rrini.

Kish kjon mbarre me-mohue,
Gjuhën e vet Naturale!...
T' cilën na s' kemi harrue;
Po e kemi msû në male.

E tani kur mundet sheshit,
A bon t' rrim na si t' mahnitun?
O, leçitës venja veshit,
Se anmiku t' âsht avitun.

Mpruej vedin dhe mso gjuhën;
Përparoni n' ditunia...
T' mos na verbojn kush me pluhën!
Prej atynej ç' kan skolia.

Qahem atdhetarit me letër në vjerrsh.

Rond e keq, or' vlla ktu rrohet!
Nër kta njerëz pâ kuptim, —
Qysh t' ja boj, ah, si shpëtohet?
Se kështu âsht shum fullim.

Shpirti dhe zembra ime,
Sot shum gjenden në ngushti;
Ndon se kom un shum mendime, —
Kur s' kom t' holla as' gjë s' dî.

Për atdhethin shum mallzoj!...
Për të zembra m'u bo plâg;
Ah, si t'ja boj? Ktu s' guxoj!
Për këtë shkak po digjem flâg.

Shum her, o vlla më vjen vâjë,
Kur kujtoj për kombin t'on;
Prani shum her tinës qâjë...
Se u kujtuem shum vôn!

Gjith kush këtˈ nuk e ndien,
Se sˈ përpiqet si puntôr;
Por ajy që dbon padien, —
Nuk kâ komje, ah, në dôr.

Kurkush, ah! këtˈ sˈe dî!
Se çˈ âsht gazmend në këtˈ jet;
Për ata âsht gjith habî!...
Se don tˈ shkojn jetën tuj flet.

Tjetër uni sˈ dî çëtˈ thom,
Se gjendem në një ngushtî;
Por vetëm shpresën e kom, —
Un tˈa thash dhe ti e dî...
Zoti na ndesht në Shqypnî.
Pirot (Sërbî) më 13.IV 1899 m.

Prej pune del unshîmi!

Puntori punët kur i punon,
Me djers në bâll ky i mbaron;
Për fitim korse, gjith nja nxiton!
Tokën e gurin... ky e dermon. —

Lufton me tokën, çpikën të mira:
Gjith se çˈ ka shohëm tˈ shtrenta e tˈ lira;
Përdit ky kputet! lodhet e nduket!...
Për me pâ gjindja, gjith këtˈ që duket...

Puntori i gjôr, nat e dit punon!...
Dhe gjith bukuriat me dôr i mbaron;
Po aj që sˈ punon, mâ mir se ky rron!
Dhe fëmin e vet: bukur ky i ndrron!...

Punon ky me shpres, po çkrihet si vês!
Se me djersët tia — han dhurat me mîa!...
Kështu âsht kjo jet! lum aj çˈe ka gjet,
Se nuk kâ drejtsî — tˈ rrojne kjo njerzî.

Ndihma sˈ kemi asˈ pi kujë, nˈ ke nevojë Perndîs i thûjë?

O, shqyptarët e vërtêt,
Unˈ po ndiej rondësî, —
Se jom lindun në këtˈ jêt:
Kur sˈ gjendet asˈ pak njisî;
Si nˈ Evrop ashtu nˈ Shqypnî.

O, shqyptâr bashk punojës
Kombi yn âsht në mundim;
Ah, prej ktynej çˈ jon përtojës:
Na sˈ kemi asˈ pak fitim;
Po gjith nja jemi nˈ mundim.

O, shqyptarët e njisîsë,
Kurkush nuk na ndihën sot,
Se âsht koh e djallëzîsë!...
Përande na derdhim lot! —
Dhe kurkush ç' boni s'na thot.

O, puntorët e Shqypnîs,
Na shkon koha në mundim;
Eni me ju lût Perndîs, —
Të na ndihin pa mprajtim —
Dhe t' na ape pa kursim.

O, Perndia e gjithsîs!
Shum të lutëmi na sot...
Epi shëndritje Shqypnîs, —
T' mos na shkojne jeta kot
Dhe na gjith nja t' derdhim lot.

O, Atë, o Perndia jonë!...
Ti bohu mburojsi ynë,
Se bota t' egër na thônë!...
Dhe ngjat nesh rri, o, Zotynë,
E mos' na le t' na pështynë...

Reka e Dibrəs dhe rronjəsit e sajə.

Tetëmbëdhet copë
Katunde ka në Rekë,
Po gjindja e ksajë —
Jon gjyku për fjekë.

Kta kështu po rrojn:
Gjith në mundime
Dhe n' gurbet kta shkojn,
Të kërkojn fitime.

Kta po mundohen
Gjith nja në gurbet,
Po èdhe s'kujtohen, —
As' mendja i vret.

Kta shkojn në Stamboll
E në Bulgari. —
Disa n' Anadoll
Dhe në Rumani...

Kështu kta vêrojn:
Pes a gjasht vjet, —
Mbastaj menxi shkojn,
Në vendin e vet.

Ata ç' mundin t' kthehen —
Në shtëpit të vet:
Në shtres këta ndehen!...
Se kan kjon n' gurbet.

Kështu vên dhe vin,
Po vendin e vet —
Kaq të pasunin...
T' ngratët e lon shkret!

Mbastaj gjith kta ârë,
Kopshta e vënesht:
S'i mbielln me fârë...
Për me kôrr në vjesht.

Ashtu rrîn kta shkret
Dhe kan bî me fîrë!...
Ama rrî e shpret,
Se shkon âtë e bîrë.

Ka disa shkake, —
Që s' punojn kta ârë,
Se jon mbyt në gjake!
Dyke vrâ kusârë.

Kusarët s' kan lôn
Në Rek bagëtî!...
Kur u marrën gjôn —
U vin njer më shpî!...

Rekasit e mjêrë...
S' mundin t' rrojn në Rêk,
Se kusâr përherë
U vin m' dark e drêk!...

Kta gjith nja ikin!
N' vise t' huja shkojn, —
Por si molla pikin.
Se n' Rek s' mundin t' rrojn.

Shum Rekas jon ngrit —
Me gjith gjën dhe fmî,
Kan shku n' Rumanî
Dhe në Bullgarî.

E harruen Rekën
Dhe emnin shqyptâr!...
Tani mâ shum hekën,
Po quhen bullgâr...

Metvërtet dhe uni —
Rroj në Bulgarî,
Po gjith nja mendjen —
E kom për Shqypnî!...

Kujtoni, o Rekas,
Për vendin e vet;
Kujtoni për gjuhën,
Se kurkush s'u nget.

Çgjumi ju prej gjumit
Rond që u ka zôn!...
Dhe filloni gjuhën
Amtare me nxôn.

Larg atdheut gjindem sot.

Larg atnîs un gjindem sot,
Këtu rroj në tôk të huej;
Po të rît m' ka shkue kot
Dhe gjith nja uni po vuej.

Si brabulk jom, pa furrik!...
Shum i lodhun pa mprajtim;
Pse kështu kaq në rezik!
O, Perndi âsht shpirti im?

Si krymby mbrenda në drût,
Që përpiqet jasht me dâl, —
Kësktu jom un ah, ngushtût,
Përande i shkrujë kta fjâl.

Si doj lûl e mveshkun jom —
Dhe si gjeth përvlu me brym!
Metvërtet, or' shok u thom:
Vetëm era pres të fryn.

Po kjo êrë ka një ânë,
Ndon se fryn e keq gjumon!...
Drû e gûr kjo i thânë...
Po kur kthehet në vendt shkon.

Mir, po uni pse sun shkoj,
Prap atje kahe erdha?
Në atni, ah, un të rroj;
N' ata bjesh me lule t' verdha?

Kushtrimi i shqyptarvet nə Monastîr.

Na ka çpik Naturâ me ndies të dlîr,
Disa djem shqypnie, disa burra t' mîr.
Kombi ka fillue dhe ka zgedh kta trima!
Burra të shëndritun, por si vegëtima.
Prej gjith anësh kombi, senitës ka zgêdh
Dhë në Monastîr kta djem u kan mlêdh;
N' kushtrim me kushtrue, në kët mujë sivjet
Dhe me kuvendue për gjuhën e vet.

Shkronja për me zgedh, se shum na duhen, —
Se kombi dhe gjuha, besa me kta ruhen!...
Me kta shkruhen fjalët: „Liri dhe bashkim;
Me kta shtohen punët, për mâ t' mir unshim.
Kta shëndritin komb, sielln kjytetnî !...
Ah, të cilat na s'i kemi në Shqypnî.
Përande Shqypni, e lumtun sot jê,
Se për ty besa, u nis jet e rê.
Bijt e tu filluen, me t' qit faqe bârdh!...
Ande kah gjith anët, në kët vend kan ârdh
Kta trima ç' ke rrit, t' puthin komb e dôr!
A biat e tua, t' qindisin kunôr.
Kombi sot kremton dhe fort shum gzohet!...
Se fëmia jote, shpejt dot' lulzohet...
Të rrojn! këta trima, senitës kombi,
Se ky kushtrim tòn botën trondi!...
Të rojn Shqypnia! me gjith bijt e sajë!...
Besa tosk e gegë, kurri nuk i dajë.
Njësia bon forcîn
Dhe bashkimi ka fuqîn !
Cili kòmb kta i kâ:
Kurri s' vritet vlla me vlla ..

Një peramid shokut imə.

Kom detyr un me përmend,
Për një vlla bashk-punonjës;
Në kët vend ku jom gjendun,
Si puntor dhe si shkronjës.

Due me thôn për kët djâl,
Se kje i vërtet shqyptâr! ..
Po s' mundi t'a thom me fjâl,
Për trimnin e ti të mbâr,

Ky trim emën t' bukur kishte:
Spiro Garo, patriot!..
Ah! ky shqyptar i gjâll ishte, —
Po n' qiell ky gjindet sot...

Ky trim ish nji djal i rî,
I hôll, i nalt dhe sy zî!..
Po kur ishte n' Bulgarî:
Prap punonte për Shqypnî.

Ky trim i vërtet shqyptâr!
I lindun në Toskënî;
Po kish zon një udh të mbâr,
Se punonte për Shqypnî.

Ah! or' vlla bashk-punonjës,
Ti shum e deshnje Shqypnîn, —
Dhe për të ishnje ti msonjës;
Përdit msonje djelmënin,

Kurri kombi s' ta harron, —
Mundimin ç' pate detyr;
Sot ân e mban ky kërkon,
Për me gjet një tënden ftyr

Emni yt s' harrohet dot,
Po n' istorit të Shqypnîs:
M' gjuhët tënde shkruhet sot,
Për trimnin djalënis.

Se ti burrëmisht punove:
Për gjuhën e vet amtare;
Kurri ah, ti nuk përtove,
Për âmën e vet Shqyptare.

Keq na vjen vetëm për një,
Se Perndia lul të kputi;
Ah! na ty s' të kemi mâ!...
Se shum shpejt prej nesh të çkputi.

Nə mos bofsh mir, keq kurri dhe kjo âsht ma e madhja e mîr, o hunoz mbaronjës!

Mos kujto ashtu zotni,
Se âsht mbarre në këtë jët:
Ti thuesh kështu ati;
Kaq i vorfun që ka mbet.

Die bukur dhe fort mir,
Se ky njeri s' âsht trathtôr..
Argjand-dashës, myzevir;
Por âsht fort i mir puntôr.

Mos kujto se ti gjith jê —
Në këtë jet, në Shqypëni!
Pa mos dit ti abecê, —
Ky t' ka msu me dashuni.

Ka shit kmishën për atnin,
Se përpiqej me gjith zembër!...
Dhe ka lon fëmi e grue:
Lakuriq dhe pa vendue.

Pa shtresa dhe pa mbulesa!
Dhe pa siguri në jêt, —
Se e ktilla ka kjon shpresa:
Kombi n' errsi mos me mbêt.

E ti tash na kie dâl!
Çpifje, kti burri me thôn:
Kaq të kqia, këto fjâl!..
Që kurri në kto s' kan kjôn.

Ki pak mbarre dhe mos luej,
Se fitim kûrr s' ke me gjêt;
T' mirës keq kûrr mos i thuej:
Për me pas nder në këtë jêt.

Die fort mir ti këtë send,
Se miku âsht ather mik:
T'i bojsh mir e kurri keq...
Dhe t'i ndihish në rezik.

E jo kûr t'ka ngjat ky dorën! —
Ti t'i thuesh: „muzevîr!...
Argjand-dashës dhe trathtôr!"
Tuj kjon ky njëri i mir...

Përande mbarre të kjoft,
Se n' vendt t' mirës bone keq!
Dhe kurri mos t'u harroft,
Po gjith një mbare të kjoft..

Kremtimi pər çeljen e mledhîs Ottomane!

Sot krisin topat! erën po çâjën!
I. Dhe gjindja gzohet e po kremton;
Disa prej gazi zûn dhe po qâjën...
Po konk e topa, përsrî gjumojn.

Nji mjegull e madhe, nji pa sigurî...
I. Rrënkonte gjindja nàn zgedhët rônd;
Kurkush s' besonte t' rrojne në Tyrkî,
Se barbarizma gjith thoshte prônd!...

Nji dît e madhe sot kremtohet:
II. Prej gjith popujvet, rronjës në Tyrkî!
I madh e i vogël shum ngazëllohet! —
Dhe gjith po thrresën: „Rroft kja lirî!...

Nji fërtun e rrepët, dundi kalbësîn!
II. Rrënoj rezhimin, bafas pa dyshim;
Gjith botën habiti! trondi gjithësîn!
Përande populli, sot âsht në pushim...

Sot nji jet tjetër, për ne u nis;
III. Po gzohet gjindja dhe po kremton. .
Ndon se na s' jemi, gjith fâr e fis:
Konstitucia, ne na vllaznon...

Po! Rezhimi i vjetër râ! tuj gjumue! (?)
III. Kjo fuqi e madhe! kahe na u lind? (!)
Që nji tjetër — i rî — u ka krihue...
Dhe rezhim i vjetër — të riut ju bind?!

Dyqonet mbyllun, gjindja s' tregton,
IV. Vishllejn muzikat! reat përzôn!...
Kombi ngazllohet dhe sot kremton...
Eh! gjith të dejun, prej gazi jôn.

Sot mledhia çilet, në Stamboll, n' Tyrkî!
IV. Ku të gjith senitsit, jon mledh në mledhî!
Prej shum fêsh e kombe, po t' gjith osmanlî, —
Si vestul me rrush, ngjitun në nj' hardhî.

Kombi sot gzohet!... lutën Perëndîn!
V. Për këta ç' ka zgedhun, të çpikin zakon, —
Të cilët fort bukur dhe vet mir e dîn,
Se tòn njerëzia me këta gjykôn...

Kombi do t'u gzohet kur ju e mburoni,
V. Ndryshej ju t'a dini, se mnî e Perndîs!
Po me gjyq të drejt, punët t'i punoni,
Se zoni dhe dhûna — jon të njerëzîs!...

Sot kombi nxehët, lutën Perëndîn!
VI. Për depotatët dhe për tòn njerzîn;
Për me ju dhon Zoti, hîr e dashunî,
Që të rrojm si njerëz në këtˈ imperî.

Përande punoni, ju me ndërgjegje,
VI. Tuj çpikun zakone, t' bukur për njerzîn;
Për me rrojt një rrojtje, o mledhi a gjegje?
Dhe t' ju lavdurojne: ju dhe Perëndîn.

Gzohi, ngazllohi, ju or' Osmanllî!
VII. Dhe me nji zô thirrni: „*t'rrojne kjo lirî*!...“
Të rrojn depotatët, të rrojn dhe mledhia!..
Per me rrojt si njërëz në nji sigurî...

Shkup më 4/XI 1908 m.

Këtë vjerrsh e leçita para nji shumice t' madhe prej afër tre mî vetve para kllubit shqyptarvet në Shkup, kur u çel mledhia në Stamboll. Para ksajë gjindeje mbajta dhe një fjal të bukur më gjuhët amtare për mbi temën: „Se si lypën t' vllaznohemi dhe t' kjytetnohemi si kombe t' veçant dhe të rrojm nan hien e flamurit Osmanlî“; po mjerisht, se guvernorët kjyveritar të ksajë imperie paskan qëllime t' veçanta dhe tinesiat e veta për ntretjen e kombevet veçant në këtë imperi. Dhe kështu na kjonkemi t' gënjyet dhe kot u munduem për vllaznimin dhe bashkimin e ktynej popujve rronjës në Tyrkî, cila nuk âsht tjetër përveç se ajo e vjetra. Pra, për vedin e vet t' punojm vllazën Shqyptar, se kurkush s' na shpëton prej rezikut madh...

Këtë vjersh ja dërgova direktorit të gazetës „*Liria*“ ne Selanik t'a botojne, po ky zotëni nuk e botoj! (?)

Cila zembër shqypëtari mundën me durue kûr thomi tə vərtetən?

Shqypni, o âmë, mjaft në durim,
Mjaft ki durue;
Kush âsht si Ti, kaq në mundim,
Kështu vorfnue?
Mbetun kaq prap në dituni,
Mmetun pa gjë, pa pasuni.

Male e fush, plot me kusâr,
Fliten kuvise;
Me njerëz t' liq, njerëz barbâr,
Jon mbush kta vise!
Jo me stane, dhen e barî;
Por me t' anmikut, ah! ushtërî.

Si kur ki pâs, Ti, o Shqypëni,
Kaq shum mekate!
Që kie râ, nan këtë Tyrki,
Ah, Aziate!
Kjo e pa bes, shum t' vorfunoj,
Të dajti keq e t' shëmbëtoj!...

Nuk të la bês, sy edhe nder,
Nër shoqe t' kiesh;
Po të shkretoj, Ty, o e mjer
Dhe të shtyni përmbys të biesh!...
Përande Ti, mjaft në durim,
Se kështu âsht, fort shum fullim.

Nder' Ti kërko, edhe mbretni,
Sikundra pate;
Mjaft kie ndenj, Ti mâ n' robni,
Se shum pastate!... (u lodhe)
Shpejt mlidhi djemt, difto trimnin
Dhe fuqi epu, t' shpëtojn Atnin!...

Mos rri n' dremi, po mlidh fuqin
Dhe mprihe shpatën;
Mlidhi fëmin, t' përzân Tyrkin,
Ti, paç uratën...
Se kjo dranxhin ah, kjo Tyrkî:
Të djek e pjek, dhe t' boni hî!...

Nuk të la treg, as' tregëtâr,
Që kishe nj' here!
Po shulk i boni, edhe rrogtâr! —
Me qâ përhere;
Gjith kio Tyrki, vu këtë djallzî,
Për mos' me mbet, bur në Shqypnî.

Fshat e katund, edhe kjytet:
Jon fullimue...
Prej barbarit, që po të shklet,
Jon derdh e rrzue!...
E bijt e Tu, t' shumët kan ikë;
Dhe të lan Ty, keq në rezikë.

Ti tash, O âmë, keq po rrënkon!
Nan xgedhët rônd;
Ah, tuj derdh lot, ndihëm kërkon,
Po të thon prônd,
Se at' fëmin ti që ke lînd!
Aziati keq e ka bînd!

Përande Ti, kështu ngulçon. (xbihatën)
Fort shum e lodhun;
Po mos u dro, Ti, O Shqypni,
Se t'u kan ndodhun!...
Fëmi me mend, që të kërkojn
Dhe për së shpejti, ty dot shpëtojn!...

Mbrapathonije·

I ndershëmi zotëni leçitës,

Besojm, se jini të knaqun prej kti mundimi që kemi shtyp në këtë libër, cilën besojm, se zotnia juej e leçitt dhe muert vesht fort shum mir se çdomi me thon, dhe se cila âsht dëshira jon. Mekjon pra, se dëshira dhe qëllimi yn âsht të çgjumim kombin prej gjumit rônd dhe t'a shohëm të nisun në udhët gjënd të kjytetnimit dhe t' kullturës, — ju athere lypën të përpiqi pa mprajtim t'a përndani këtë libër dhe shum të tjera që t' mundine njerzia t'a leçitine dhe t' marre-vesht si ju gjith këtë që kemi shkrue për me u knaq tuj leçit gjith këta thona, pralla e vjerrsha. Në këtë mundim që u kemi mundue dhe e kemi shtyp në letër t' bârdh me ngjyr të zêz, ka gjallim zotëni leçitës; përande përsëdyte dhe njëhere e leçite këtë libër, përsëdyti që t' marrësh-vesht mâ mîr. Përveç ksajë porositja këtë libër gjithkuj që t'a leçitine dhe të knaqet si zotënia jue dhe ajy.

Kemi dhe shum të tjera vjerrsha për të shtyp, të cilat vjerrsha s' mundëm t'i shtypim në këtë libër; për shkakun, se jon të mprehta (revolucionare). Po shpresojm, se zotnijt leçitës të kti libri dot' na vin më ndihëm me ndihma morale, që t' mundim t'i shtypim në nji tjetër libër me mbi emën t' veçant. Na kishim shtyp dhe shum të tjera libra t' bukura; po mjerisht, se gjith punët bohen me t' holla e jo me fjâl. Gjith ata që don t' punojn për kombin, ose per doj gjë tjetër, s' kan t' holla; këta jon të vorfun, po prap këta ndreqin punët e jo t' pasunit, se t' pasunit s' dôn me u hedh si dragoj në

çfardo luft, se u dhimbet për gjallimin e vet dhe për t' hollat. Ka dhe t' pasun që bojn mir dhe ndihin për çdo pun, po kta jon pak njerëz. Përande çalojn punët dhe përande jesën shum kombe në t' errët si kombi yn.

J. Bageri.

ABECEA SHQYPE.

Албанската азбука.

Abecea shqype.		Abecea bulgarçe	Abecea shqype.		Abecea bullgarçe
a	anadoll	а	n	nuseja	н
b	bûk	б	nj[4])	njeriu	нь
c	cilue	ц	o	orizi	о
ç	çarshi	ч	p	pilafi	п
d	Dibra	д	q	qumbësht	кь
dh	dhombi	дь	r	ruen	р
e	enët	е	rr	rruen	рр
ë[1])	ënda	ж	s	sônte	с
f	fisi	ф	sh	shitet	ш
g	grue	г	t	Tyrkia	т
gj[2])	gjuha	гь	th[5])	thash	Θ
h	hî hipi	х	u	udha	у
i	ishte	и	v	vendi	в
j	java	й	x[6])	xegza	дз
k	kush	к	xh[7])	xhamia	дж
l[3])	luen	ль	y[8])	yni	ю
ll	llombi	лл	z	zonka	з
m	maca	м	zh[9])	zhûr	ж

[1]) или Ъ; тази буква е и гласна и полугласна, понеже на мѣста се чете на Ѫ, а на други мѣста на Ъ голямъ. Особено въ началото на думата се чете на Ѫ; а въ срѣдата и на края на Ъ голямъ.

[2]) Гьйоргьи

[3]) учитель, цель, соль.

[4]) конь.

[5]) маѳеа

[6]) дзидаръ.

[7]) джамия.

[8]) ютия, ютледисва.

[9]) желѣзо.

Falnderje.

Fort shum ju falemi nderit zotënijvet ndihëmtar. të cilët na besuen dhe na dërguen para se të dale libri në drit ndihmat e tynej materjale për shtypjen e këti libri. Mekjon t' kishim nja 500 ve: kështu si kta vllazën që na besuen dhe na ndihën me t' holla, n: do t'a shtypnim librin motj; po mekon se jon të pakët këta zotëni: na e vonuem. Përande u kërkojm ndies. Besojm, se kur të shtypin: doj tjetër libër do na vin më ndihëm ma shum vlazën që t' mundin: t'a shtypim me kohë.

Emnat e zotnijvet ndihëmtar ja se ku po ja u shënojm, po se kahe jon dhe se kahe na i dërguen ndihmat nuk e shënojm për shum shkake.

Zotënia:	fr.-qin.	Zotënia!	fr.-qin.
Dimitri Gjorgji.	2·—	Gjeorgji Mita	1·25
Dimitri N. Mole	5·—	Mihal Tozeff	1·25
Sinan Rruasi	1·—	Gjeorgji Stavre	1·25
Todi Filipi	1·—	Filip I. Papa	1·25
Selfo Rrapushi	1·—	Misto P. Leusa	2·50
Veip Zeqiri	1·—	Huka B. Lashova . . .	2·50
Ahmet Murga	1·—	Kuli S. Karapi.	1·25
Islam Kanina	1·—	Gjeorgji D. Luarasi . . .	1·25
Ali Dauti	1·—	Duli G. Kosova	1·25
Vllazënia S. Gjika. . . .	2·—	Spiro Dine	2·—
Vangjel Z. Loçi	1·—	G. Papa Kosta	2·—
Kostandin A. Vangjeli . .	1·—	Miltiadi Marko.	2·—
Një Kolonjar	1·—	Arhimidi Opari	2·—
Vangjel Ballo	1·—	Maliq Trenova.	1·—
Lambi Filipi	5·—	Aqif begu	1·—
Petër Filipi	5·—	Abdul Sula.	5·—
Argjir Ilia Leusa	2·50	Dul. Ismahili	1·—
Mihal Lazari	2·50	Eqrem Cami	1·—
Toli Adami	2·50	Vebi Bafto	1·—
Eftim Stefani	2·50	Esat Papuxhiu.	1·—
Nikolla Suli.	1·25	Haralambi D. Prosi . . .	3·—
Thoma Anastasi	1·25	Efstati Daviti	1·—
Postol Velko	1·25	Gjorgji Efstati.	1·—
Haralambi Kristo	1·—	Filip G. Mihaili	1·—

BKSH

BKSH